

Наше Слово

PIK LXVII № 15 (3374) ВАРШАВА, 10 КВІТНЯ 2022 РОКУ
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

«Це наша спільна війна»

Зустріч президента Польщі з представниками Світового конгресу українців

Анджей Дуда 30 березня зустрівся з представниками Світового конгресу українців та Об'єднання українців у Польщі. Обговорювали, зокрема, надання допомоги евакуйованим, які знайшли притулок у Польщі, та використання теми біженців у російській пропаганді. Прозвучали теж заяви щодо підтримки українців у Польщі та загалом українства у світі.

На самому початку зустрічі голова СКУ Павло Грод подякував від імені організації народу Польщі за все, що він зробив та продовжує робити для допомоги Україні. Ідеться як про військову підтримку, так і про міжнародну політику. Очільник Конгресу розповів також про діяльність цієї організації в Україні. Основний акцент там роблять на зміцненні обороноздатності Збройних сил. Павло Грод говорив і про роль офісу СКУ, який на час війни переїхав із Києва до Народного дому у Перемишлі. Слід згадати, що в межах проекту «Unite with Ukraine», який є зараз основним напрямом діяльності Конгресу, організація збрала понад двадцять мільйонів доларів.

Під час зустрічі у Президентському палаці Павло Грод закликав Польщу закрити кордони з білоруссю, щоби припинити будь-які перевезення вантажів та економічну співпрацю з росією. Варшава готова на такий крок, але, аби ця блокада була успішною, вона має діяти на території усього Євросоюзу.

Також обговорювали питання, пов'язані з підтримкою біженців та координацією гуманітарної допомоги. Президент Анджей Дуда чітко сказав: це наша спільна війна, а Україна, яка сьогодні бореться проти російської агресії, боронить і Європу. Учасники зустрічі одностайно погодилися щодо того, що росія проводить в Україні геноцид, який має на меті знищити українську націю. Прикладом цього є Маріуполь.

Під час розмови постало теж питання російської пропаганди.

— Президент Дуда зауважив, що кремль намагатиметься показати, що українських біженців у Польщі нібито кривдять — особливо жінок. Таку пропаганду вже розповсюджують. Також росія пробуватиме відхотити самих поляків від допомоги евакуйованим, — розповів голова ОУП Мирослав Скірка. — Зараз маємо безпрецедентну ситуацію: у Польщі за короткий

час з'явилося дуже багато українців. Тому чимало інституцій муситимуть змінити свій підхід до роботи. Це стосується і додаткового фінансування з-за кордону, якого, як сказав президент Дуда, ми ще не бачимо. Всі сподіваються, що європейські кошти таки будуть.

Андрій Олійник, голова гуртка ОУП у Кракові, який був одним зі співорганізаторів зустрічі, вважає, що такі розмови — це дуже позитивний крок. Не лише тому, що українська громада вперше змогла представити себе президентові Польщі.

— Ця зустріч, думаю, є фундаментом для подальшої співпраці. Зі слів Анджея Дуди випливає, що наша діяльність — це інвестиція у добробут обох держав. Війна закінчиться, а те, що ми робимо зараз, стане основою для розвитку партнерських польсько-українських відносин, — заявляє діяч ОУП з Кракова. На його думку, подія у Варшаві відкриває можливість щодо роботи на великих проектах і для українських організацій.

— Важливо, що президент усвідомлює не лише фінансові, освітні чи культурні проблеми і потреби українства у Польщі, але і його потенціал, — наголошує Андрій Олійник.

Він зазначив, що саме війна «відкриває нову сторінку співпраці між країнами».

— Є всі передумови для того, аби вона була корисною для обох народів. Це допоможе випрацювати механізми нашої діяльності як у самій Польщі, так і поза нею. Це — інвестиція, яка має працювати роками, — резюмує голова гуртка у Кракові.

У зустрічі взяли участь директор представництва СКУ в Україні Сергій Касянчук, міністр Якуб Кумох — керівник Управління міжнародної політики Канцелярії президента Польщі, та міністр Войцех Коларський — державний секретар Канцелярії.

Світовий конгрес українців — це найбільша структура закордонного українства у світі, яка поєднує більшість організацій діаспори та автохтонів за межами України, представляє інтереси понад 20 мільйонів людей. У Польщі його складовою є Об'єднання українців у Польщі. ■

Павло ЛОЗА

Фото з офіційного сайту президента Польщі

(prezydent.pl / Marek Borowski)

Фото з фейсбук-сторінки СКУ

Павло Грод і Анджей Дуда

© Marek Borowski/KPRP

Андрій Олійник, Мирослав Скірка, Анджей Дуда, Павло Грод, Сергій Касянчук

АКТУАЛЬНЕ

Діти біженців приходять у школи

Міністерство освіти і науки підрахувало, що до Польщі приїхали 700-800 тисяч дітей з України. За один день кількість українських учнів у польських школах збільшується в середньому на 10 тисяч.

«Піти на навчання — це останнє рішення, яке ухвалюють евакуйовані. Спочатку вони мають відпочити, справитися з психологічною травмою. І лише стабілізувавшись тут, у Польщі, вони вирішують віддати своїх дітей до шкіл», — пояснював на пресконференції Пшемислав Чарнек, міністр освіти і науки.

Він згадав про правові інструменти, які дозволяють як «гнучкий» прийом українських дітей до польських шкіл, так і створення шкільних, міжшкільних та міжгмінних підготовчих відділів у чотирьох вікових категоріях (I-III, IV-VI, VII-VIII класи та середня школа).

За словами Чарнека, у підготовчих відділах українські діти вивчають, зокрема, польську мову. «Мінімальна вимога — 6 годин польської, але може бути і 20, — сказав міністр освіти. — Саме педагогічна рада та директор вирішують, що

саме викладати. Зміст програми у підготовчих відділах залежить від школи».

За оцінкою Міністерства освіти, до освітніх закладів за перший місяць війни прийшли близько 130 тисяч учнів-біженців. Більшість — це діти молодшого шкільного віку, 10 відсотків тих, що опинилися на території Польщі.

— У нас є три підготовчі відділи. Діти добре пристосовуються до нових умов. Передусім — молодші, хоча є і винятки, адже кожна дитина має власний досвід, — говорить Анна Лістевнік, директорка початкової школи № 57 у Гданську, де ще з 2018 року діють підготовчі відділення. Діти, як тільки-но прийшли до закладу, спілкувалися також із україномовним психологом.

— Зараз основне для них — це вивчити польську мову. Хтось робить це швидше, хтось повільніше, — говорить директорка.

Починають діти із основних слів та фраз, а потім почнуть відвідувати інші уроки, що ведуться польською мовою — так поступово їх можна буде долучати до повноцінних класів.

Українські діти, які опинилися у Польщі, навчаються також онлайн в українських школах, тому заняття з польської для них додаткові.

— Попри дистанційні уроки в українських закладах, помітне щораз більше зацікавлення відвідуванням і наших шкіл, — каже директорка початкової школи № 57 у Гданську. — Багато батьків пояснюють, що посилають дітей до польських закладів, аби малеча була чимось зайнята і скористалася нагодою вивчити додаткову мову. У кожного є вибір. Дитина може ходити до польської школи, але не мусить, якщо вчиться за українською системою освіти. Ми адаптуємо матеріал відповідно до можливостей та рівня знання мови серед дітей. Польська викладається як іноземна, і за цим принципом їм і виставляють оцінки, — додає Анна Лістевнік.

За її словами, в учнів не видно воєнних травм:

— Це, батьки, здається, більше перелякані, що їхня дитина іде до нової школи. Я знаю, що серед приїжджих українців теж є вчителі. Траплялося, що деякі з них знали польську мову — вони би стали великою підтримкою у школах. Поки що вони можуть допомагати нашим педагогам, бо ми не маємо змоги влаштувати їх на роботу у штат.

За словами директорки, у гданських школах навчаються кількості дітей з України. За один день кількість українських учнів у закладах збільшується в середньому на 10 тисяч. У залежності від осередку буває від кількох до навіть

понад ста таких дітей. Міністерство освіти створило базу вчителів, які розмовляють українською чи російською мовами і могли би допомогти у комунікації. Вона нараховує 12 тисяч осіб. Насправді це дуже мало, беручи до уваги той факт, що у Польщі є загалом близько 600 тисяч вчителів. Слід додати, що педагогів зі знаннями української мови потребують не лише у школах, а у дитячих садках.

— У нас у садочку лише я знаю українську. Є виховательки, які говорять російською — їм буде легше зрозуміти дітей. Заклади постійно шукають волонтерів зі знанням української мови, — говорить Наталя Кривуцька, яка працює у державному дитсадку №3 у Ряшеві.

Буває, що в комунікації між новими вихованцями та вчителями допомагають учні з України, які живуть у Польщі вже довгий час.

— Нових малят з України у нас ще немає. Але вони прийдуть. Я сама є в міському списку вчителів, які можуть допомагати. Також я створила мінідовідник з української мови для вихователів із садочка, де я працюю. Тому мої колежанки матимуть основну мовну підтримку. Але що буде із закладами, де немає нікого зі знанням мови? Здається, все спиратиметься на волонтерів, — розмірковує Наталя Кривуцька.

У деяких осередках, де немає україномовних учителів, у комунікації між педагогами та дітьми допомагають навіть люди з допоміжного персоналу, які знають мову — наприклад, прибиральники або працівники кухні. Керівництво окремих дитсадочків самостійно роздруковує польсько-українські мовні матеріали, які їм надсилають батьки вихованців. ■

Прибуток на крові. Чому важливий бойкот?

«Залишити росію немисливо з точки зору людського життя», — сказав нещодавно глава французької торгової мережі «Ашан» («Auchan»), відкинувши критику щодо відмови від припинення діяльності в рф. А завдяки прибутку з податків, які платить, зокрема, ця компанія, путін фінансує вбивства українців. Про це варто пам'ятати, вирішуючи, чи робити покупки у цій мережі. Як і ще бізнеси залишилися на російському ринку?

«Французькі компанії повинні піти з рф: «Рено», «Ашан», «Леруа Мерлен» та інші. Вони мають перестати бути спонсорами військової машини, убивств, гвалтувань, мародерства російської армії. Всі фірми повинні запам'ятати раз і назавжди, що цінності вартують більше, ніж прибуток на крові». Так сказав 23 березня під час виступу перед парламентарями Франції президент Володимир Зеленський.

Проте виявилось, що мережа супермаркетів «Ашан» не має наміру йти з російського ринку. Про це 26 березня в інтерв'ю виданню «Journal du Dimanche» заявив Ів Клод, генеральний директор «Auchan Retail International».

«Найголовніше для нас — зберегти співробітників та забезпечити виконання нашої основної місії — продовжувати годувати населення цих двох країн (України та росії — ред.). У нас ніколи не було іншої мети.... Нас легко критикувати, але ми відкриті та діємо для цивільного населення», — заявив Ів Клод.

Власником мережі супермаркетів «Ашан», яка діє в 11 країнах, зокрема і в Польщі, є багата та впливова французька родина Мулліє. Окрім згаданої мережі, вона володіє магазинами «Декатлон», «Леруа Мерлен» та іншими.

21 березня український офіс «Леруа Мерлен» повідомив про загибель своїх працівників внаслідок обстрілу російськими окупантами торговельного центру у Подільському районі Києва. Після атаки Міністерство оборони у твіттері написало: «„Леруа Мерлен”

стала першою компанією у світі, яка профінансувала бомбардування власних магазинів і вбивство власних співробітників».

Що зробило у відповідь керівництво мережі? Відключило українських працівників від корпоративної пошти та платформи Workplace, яка об'єднувала співробітників з різних країн.

— «Леруа Мерлен» не лише вирішив лишитися у росії. У зв'язку з тим, що інші компанії відходять, вони вирішили розширити свій бізнес. Це ганьба, — говорить Домінік Гонсоровський з ініціативи «Загальнопольський бойкот „Леруа Мерлен”». 26 березня він уперше вийшов протестувати під один з варшавських магазинів французької мережі. — Чому бойкот такої фірми має значення? Чому магазин із меблями має значення? Тому що його використовують у російській пропаганді. Цю мережу показують у медіа як приклад компанії, яка буде в росії процвітати, яка «вирвалася з бойкоту Заходу» і заповнить прогалину, що залишилася після інших.

За словами активіста, французи є одними з найбільших платників податків до російського бюджету, який живить війну.

— Те, що президент Емманюель Макрон попросив підприємців не поспішати з виходом із російського ринку, не є випадковістю, — наголошує Домінік. Він не збирається зупинятися на одній ак-

ції — хоче протестувати перед кожним французьким магазином у польській столиці.

Наскільки важливими є дії навіть однієї людини, показує приклад із Кракова. Місцевий мешканець Матеуш Змисьльоний два дні стояв біля магазину «Декатлон» із плакатом «Заходячи сюди, ти підтримуєш війну». Згодом виявилось, що продажі там знизилися удвічі. На третій день деякі клієнти почали здавати куплені речі назад і просили повернути гроші.

— Я знаю, що я не один. Потенційно — ми легіон. 53% поляків підтримують

бойкот компаній, які співпрацюють зі злочинним режимом путіна, — наголосив Домінік Гонсоровський.

Сьогодні близько 200 великих міжнародних бізнесів пішли з росії. Серед них — і польські. 30 березня в рф закрилися всі магазини «LPP», власника мережі «Reserved», «Cropp», «House», «Mohito» і «Sinsay». Це було непросте рішення, адже російський ринок був другим за розміром після польського. У рф фірма мала 498 магазинів (у Польщі — понад 900).

Щодо французів, слід сказати, що росію таки залишив «Декатлон». Але не з огляду на війну в Україні. Головна причина — проблеми з постачанням товарів. Залишаються в рф «Леруа Мерлен» та «Ашан».

Протести під магазинами цих мереж уже відбулися у Варшаві, Гданську, Лодзі, Білостоці та інших містах Польщі. Як приєднатися до мітингів? Достатньо надрукувати фото знищених українських міст і жертв війни, або ж підготувати плакати із написами про те, що ці компанії платять податки у росії, за які путін фінансує вбивства людей.

— Не треба нічого говорити. Фото та кілька речень достатньо промовисті, — вважає Женья Клімакін, український журналіст та член організації «Євромайдан Варшава», який закликає усіх протестувати під французькими магазинами в інших населених пунктах.

Бойкот буде особливо важливим у найближчі тижні, коли люди готуватимуться до Великодніх свят і робитимуть більше покупок.

Варто додати, що польський уряд оголосив про намір запровадити додаткові податки для підприємств, які продовжують працювати у росії. ■

Сторінку підготував
Павло ЛОЗА

Фото автора статті

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Варшавську вулицю, на якій знаходиться посольство росії, хочуть перейменувати на честь України

З'явилася петиція, яка пропонує перейменувати польські вулиці, на яких розташовані дипломатичні установи росії.

«Багато хто з нас допомагає українцям. Ми маємо пишатися своєю позицією! Але ми можемо допомогти їм ще одним способом. Підтримаймо акцію щодо зміни назви частини вулиці Бельведерської (там знаходиться будинок посольства росії — ред.) на вулицю Українську», — закликають автори петиції. Вона розміщена на сайті petycjaonline.com («Zmień nazwę części ulicy Belwederskiej, przy której mieści się ambasada i wydział konsularny Federacji Rosyjskiej w Warszawie, na ulicę Ukraińską»).

«Вхід до посольства чи консульського відділу російської федерації в Польщі з вулиці Української був би чудовим щоденним нагадуванням для кожного працівника про суверенітет України — держави, найвищі цінності для якої — це демократія та свобода», — наголошують ініціатори.

Автори петиції додають, що низка країн Європи вже змінила назви вулиць, на яких знаходяться посольства росії. Наприклад, в Албанії з'явилася вулиця Вільної України, у Литві — Героїв України, у Латвії — Незалежної України.

«Ми закликаємо до глобальної солідарності та просимо чиновників, мерів та активістів ініціювати та підтримати процес перейменування вулиць, на яких розташовані російські посольства та консульства, у Варшаві, по всій Польщі та в усьому світі!», — зазначається в петиції, яку автори просять підписувати та розповсюджувати.

«Супер-Віктор» для президента України

31 березня у Варшаві відбулося нагородження премією «Віктор-2021» («Wiktor 2021»). Статуетки вручали у 13 категоріях, серед яких — «Супер-Віктор», який можна отримати раз у житті. До останнього моменту організатори тримали в секреті виступ на церемонії української співачки Джамали.

Нагадаємо, що українка є переможницею 61-го Євробачення-2016. У Варшаві вона виконала пісню «1944», яка розповідає про депортацію кримських татар. Після виступу Джамалі бурхливо аплодували.

«Щиро дякуємо, що відкрили нам двері як справжні сусіди. Разом ми перемаємо. Слава Польщі. Слава Україні!», — сказала українка після виступу.

Однак на цьому сюрпризи та символічні згадки про Україну не завершилися. Після виступу Джамали «Супер-Віктор-2021» отримав Володимир Зеленський. Його вручила сама співачка, а за дорученням президента статуетку отримав міністр закордонних справ Дмитро Кулеба.

«Віктори» — це нагороди Телевізійної академії, якими вшановують видатних особистостей телебачення, людей, які завдяки своїй харизмі, знанням чи навичкам запам'яталися телеглядачам. Лауреатами нагороди є папа римський Іван Павло II, президент Польщі Лех Валенса, режисерка Агнешка Голланд, композитор Кшиштоф Пендерський та інші.

Перед посольством Угорщини у польській столиці з'явилися десятки пар взуття

Фото Павла Лози

30 березня відбувся мітинг біля посольства Угорщини у Варшаві — проти відвертої проросійської політики прем'єр-міністра країни Віктора Орбана.

Хоча угорський посадовець не блокує санкцій ЄС, він дав зрозуміти, що не надаватиме Україні зброю і не хоче вводити повне ембарго на газ з росії, тому що це не буде в інтересах угорської економіки. Тож перед посольством збиралися люди, які вимагають від уряду Угорщини змінити позицію. Присутні тримали в руках афіші з написами «Зорбан» та угорські прапори з буквою «Z».

— Для вас важливіша російська нафта чи кров українських солдатів, пане Орбан? Ми закликаємо вас схаменутися! — заявив польський політик Марцін Свенціцький, який назвав Угорщину «Російським кораблем у ЄС».

— Ми повинні повністю відключити постачання російського вугілля, нафти і газу. Це інструменти, які фактично можуть зупинити нові й нові хвилі біженців з України. Якщо цього не зробить увесь цивілізований світ, ми будемо мати справу з біженцями до кінця життя, — наголошував Женья Клімакін, активіст організації «Євромайдан Варшава», яка ініціювала акцію.

За його словами, політики на кшталт Орбана будуть першими, хто захоче послабити санкції проти росії. Ще одна активістка Наталя Панченко зазначила, що тільки за два дні до протесту на будівлі посольства Угорщини з'явився прапор України на знак солідарності з нею. Також там повісили плакати з інформацією про розмір фінансової допомоги від Будапешта і про те, що Угорщина прийняла пів мільйона біженців.

— Пане Орбан, ми не потребуємо такої вашої підтримки... Кров є також на ваших руках. Ви — колаборант, який співпрацює з путіним. Ми не сліпі. Нас не можна обманути! — заявила Наталя Панченко.

В межах акції протесту перед посольством розмістили десятки пар взуття, що символізують цивільних жертв агресії росії проти України. Такий символ у даному випадку не випадковий — він апелює до меморіалу Голокосту, який розташований між Ланцюговим мостом і будівлею парламенту у Будапешті. На березі Дунаю стоїть кілька десятків пар чавунних черевиків, які вшановують пам'ять тамтешніх жертв фашистського угруповання «Nyilaskeresztesek», яке співпрацювало із Третім Рейхом.

Зміни у залізничних сполученнях для біженців

З 1 квітня по 30 квітня Польська державна залізниця PKP Intercity запровадила нові правила оформлення безкоштовних квитків для біженців з України. Зараз безплатний проїзд надається жінкам, дітям віком до 18 років, чоловікам, старшим за 60 років, та чоловікам 18-60 років з інвалідністю.

Громадяни України можуть скористатися цією послугою у 2 класі поїздів TLK та IC. Треба завчасно отримати безкоштовний квиток, а у потязі — пред'явити паспорт із підтвердженням перетину кордону 24 лютого 2022 року чи пізніше, або ж — документ із фото, що підтверджує особу (посвідчення, водійські права, шкільний, студентський квиток тощо), документ про надання номера PESEL.

У разі питань можна подзвонити на гарячу лінію PKP Intercity, де працюють також україномовні консультанти, за телефоном +48 22 473 00 86 (вартість підключення відповідає тарифу оператора). А 800 033 022 — це безкоштовна гаряча лінія для всіх польських операторів.

«Журавлі» заспівали на підтримку України

Фото з фейсбук-сторінки «Журавлі»

У греко-католицькому соборі Воздвиження Чесного Хреста у Вроцлаві 26 березня відбувся благодійний концерт українського чоловічого хору «Журавлі».

На початку один з хористів розповів про людей, що загинули у театрі у Маріуполі, на який росіяни скинули бомбу, та про вбитих дітей. «В Україні щодня помирають люди, захищаючи рідну землю. Помолімося за жертв цієї війни», — закликав присутніх ведучий Лука Рейт, член Ради хору.

Після молитви за Україну відбувся півторагодинний концерт, поділений на кілька частин. Репертуар репрезентативного хору Об'єднання українців у Польщі під керівництвом Ярослава Вуйцика містить козацькі, історичні, народні пісні та авторські твори композиторів, які визначають історію української музики від XVII до XXI століття. Частину пісень виконали під акомпанемент Ірини Губ'як.

Завершився концерт гімном України. Як розповідають хористи, захід, який транслювали наживо в інтернеті, дивилися і кияни, що перебували у підвалах. Вхід на подію був вільний, а організатори збирали пожертви на допомогу Україні.

Концерт пройшов під патронатом владики Володимира Юшака, єпарха вроцлавсько-кошалінського, та мера Вроцлава Яцека Сутрика. Серед запрошених гостей були лютеранський єпископ Ришард Богуш, генеральний консул України у Вроцлаві Юрій Токар, колишній мер міста Рафал Дуткевич.

Слід згадати, що цього року репрезентативний хор ОУП відзначає своє 50-ліття. За день до концерту «Журавлі» влаштували флешмоб на вроцлавському ринку, під час якого виконали три народні пісні.

Відеозапис з флешмобу та частини благодійного концерту у Вроцлаві можна подивитися на фейсбук-сторінці хору (facebook.com/zugawli)

У Польщі випустили марку на підтримку України

Фото зі сайту МЗС Польщі

25 березня Польська пошта представила поштову марку «Ми з вами!» на знак солідарності з Україною. Такій ініціативі сприяло Міністерство закордонних справ, у будівлі якого відбулася презентація. Автор проєкту — Павел Мишка. Марку випустили накладом у три мільйони. В обіг також вийшов конверт, на якому зображена скульптура української Берегині з Майдану Незалежності. Як повідомляється на сайті, гроші з продажу марок пошта спрямує на допомогу біженцям з України і тим, хто залишився на Батьківщині.

Нову марку «Jesteśmy z wami! — Ми з вами!» уже можна придбати у всіх поштових відділеннях країни.

Слід додати, що 24 березня Пошта Естонії на знак солідарності з Україною також ввела в обіг марку і конверт з написом «Слава Україні».

Додаток, який полегшить медичні консультації для громадян України

Міністерство здоров'я Польщі запустило додаток «LikaPL», який полегшить медичні консультації для громадян України. Він дасть можливість швидко оцінити стан здоров'я пацієнта, а також налагодити спілкування людини з лікарем, який не володіє українською мовою.

Застосунок має два модулі: для пацієнта та лікаря. У першому розділі є спеціальний формуляр для введення основних даних про стан здоров'я. Це дозволить лікарю підготуватися до медичної консультації. Анкету можна заповнити через комп'ютер або телефон українською, російською, польською та англійською мовами. Після пацієнт отримує індивідуальний номер. Перед консультацією він має передати його медикові, який таким чином може знайти анкету пацієнта. Завдяки застосунку уже під час візиту у лікаря тексти українською та польською мовами можна буде перекласти. Додаток можна завантажити на сайті likar.mz.gov.pl.

ООН надаватиме грошову допомогу новоприбулим українцям

Організація Об'єднаних Націй запустила програму, яка має допомогти українським біженцям адаптуватися у Польщі — надаватимуть 710 злотих на людину. Додатково на кожного члена сім'ї виплачуватимуть іще по 610 злотих. Кошти можна буде отримувати мінімум 3 місяці.

Право на ці виплати мають люди, що покинули Україну після 24 лютого, а також члени їхніх родин. Брати участь у програмі можуть навіть ті сім'ї, у яких до Польщі виїхав хоча б один член.

Для отримання коштів слід буде зареєструватися через SMS або анкету на сайті enketo.unhcr.org. Після цього треба буде прийти до спеціального пункту, де вас попросять надати персональні дані та знімуть відбитки пальців. Перші два реєстраційні пункти мають запрацювати у Кракові та Варшаві, згодом їх відкриють і в інших містах Польщі. У разі технічних проблем можна телефонувати за номером 61 856 52 66.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

МІГРАНТИ

«Мене зустріли тут як рідну, і поляки, і українці»

Бровари – 100-тисячне місто під Києвом. Раніше треба було б пояснювати, що це щось типу Прушкова під Варшавою, але зараз цю назву, що видніє на усіх мапах російської агресії проти України, знає кожен. Розташовані на сході від української столиці Бровари уникнули тієї важкої долі, яка дісталася іншим передмістям з північного заходу – Бучі, Ірпеню, Гостомелю, але теж були неодноразово обстріляні, а Броварський район опинився під окупацією російських військ. Саме звідти втікала українка Майя Поліщук з двома дітьми Дариною та Іринкою. Зараз вона знайшла спокійне місце біля Варшави, працює, діти ходять в школу, але їхня єдина мрія – повернутися додому після перемоги України.

Початок війни

Чоловік Майї – Павло – вже брав участь у військових діях на Донбасі, тому 23 лютого, ще напередодні повномасштабного вторгнення росії, отримав наказ з'явитися у військкомат – країна перейшла на надзвичайний стан і збирала резерви. Коли під ранок 24 лютого Бровари почали обстрілювати, Павло одразу зібрався і пішов воювати. З того часу чоловіка Майя не бачила, тільки розмовляє з ним телефоном.

Сидіти у своїй квартирі на верхньому поверсі було страшно, від вибухів здригалися вікна, тож ховатися від спадаючих з неба ракет жінка з дітьми побігла у підвал будинку, але той був не придатний до перебування. Стоячих у розпачі на вулиці, їх забрала до себе сусідка з 1-го поверху. Там вони і провели перші дні війни. Одягнені, готові до усього, спали на підлозі в коридорі ще з кількома мешканцями квартири.

– Там навіть добре було, як в бункері, тихо, – згадує Майя. – Але потім колега з роботи мене покликала ховатися у село, каже, є дім, великий. І ми поїхали – на наших блокпостах хлопчики стоять, такі молоденькі, але страху у них в

очах немає. Приїхали ми в село Бобрик – дійсно, дім великий, комфортний, але село розташоване ближче до лінії фронту, тож ми дуже добре чули вибухи. Було страшно. Ми тряслися і молилися. У чаті села писали страшні речі: що окупанти заходять в домівки, розстрілюють чоловіків, гвалтують жінок. Ми дітей годували як останнього разу, бо невідомо, чи буде завтра. Мій чоловік наполягав: виїжджай з країни взагалі, а я не хотіла його покидати, відчувала, наче зраджую.

Подорож Україною

Через кілька днів росіяни майже впритул наблизилися до Бобрика і жінка таки вирішила тікати. Хазяїн будинку підвіз її до залізничної станції і вона сіла в поїзд.

– Коли їхали по Бобрику, вже бачили, що блокпости в селі пусті, всюди написано: міни, міни – від цього було дуже моторошно, – продовжує Майя. – Наш потяг був пустий, бо прямував з Києва через Заворичі (в бік росії – прим. авт.) і знову повертався назад. Я боялась, озиралась на кожного, хто заходив у вагон. Коли проїжджали Бро-

вари, на пероні лежали покинуті рожеві дитячі наплічнички – як згадаю, серце стискається. Потяг йшов далі на центральний вокзал Київ-Пасажирський, але ми вийшли раніше на Дарниці.

Під час війни Укрзалізниця почала відправляти безкоштовні евакуаційні потяги на Західну Україну. На Дарницькому вокзалі в Києві було більше шансів сісти у вагон, ніж на центральному, але все одно зробити це виявилось нелегко.

– Ми стояли в переході і тут як почали бігти люди! – каже жінка. – Перед цим я подивилася в телефон, а там повітряна тривога, думала, нас бомблять і всі тікають, але виявилось, це просто на табло з'явився напис, що через годину приходить потяг на Львів. Нас понесло з усіма і далі ми вже чекали на пероні. Він був просто щент забитий людьми, повз проходили пусті потяги, люди лаялися – здавалось, ми на Титаніку, де якісь човни йдуть пусті, а якісь переповнені. А як прийшов потяг, це взагалі був жах. Всі штовхалися, би-лися, кричали, хтось з собакою, хтось з візочком, хтось з дитиною. Одна жінка каже дитині: «Кричи!» – він як завів сирену. Намагалися пробитися і чоловіки, їх тероборона зі зброєю відкидала: мовляв, спершу жінки і діти. Хоча один такий дядько таки пробився, казав, що жінку проводить і зараз виїде, а сам так і доїхав до Львова. Я вже потім дивилася на себе і дітей: усе тіло в синцях – але це нічого, бо комусь, кажуть, і руки в такій тіснязі ламали. Коли ми від'їжджали, бачила, як залишаються наші захисники-чоловіки – дивилася на них з гордою печаллю. Аж потім бачу: діти, діти ще залишилися, не влізли, стоять на пероні, а ми поїхали...

Через день після того, як Майя покинула село Бобрик Броварського району, воно опинилося під бомбардуванням: зруйнована церква, кілька будинків. Сусідський дім, біля якого вони жили, – знищений.

Дорога до Варшави

В набитому вагоні, де сиділи, стояли, лежали – на сидіннях, на підлозі, навпочіпки – жінки, діти, собаки, було жарко і душно, хтось роздягався до білизни, комусь було погано і кликали лікаря. В туалеті теж їхали люди і розклали там свої речі. Воду знайшли у вагоні-ресторані, почали передавати бажаним, але вона швидко скінчилася, тож Майя економила кожен краплинку. Так вони їхали довгі 12 годин.

– У Львові ми потрапили в суцільний хаос, намагалися знайти транспорт до Польщі, автобуси коштували більше

2 тисяч гривень, – розповідає жінка. – Аж нам чудом вдалося потрапити в одну чергу, де з нас взяли значно менше. Доїхали до Кракова, на кордоні стояли годин 11 – поруч безкінечно повільно просувалася юрба людей на піший перехід, черга розтягнулася кілометри на півтора. Бідні, вони мерзли на нічному холоді та пронизливому вітрі, діти плакали.

У Кракові вже було спокійніше, волонтери на вокзалі допомогли Майї взяти безкоштовний квиток на потяг до Варшави, напоїли чаєм та гарячим супом. До столиці вона доїхала вже спокійно.

«Люди, вони і ведуть себе по-людськи»

Спершу Майя з дітьми оселилася у польської родини під Варшавою. Їх тут зустріли дуже тепло та гостинно, допомогли взяти сім-карти та звозили в центр підтримки утікачів від війни за потрібними речами. Подарували дітям велосипед та ролики. Побачивши, що дочка Майї Даша – прихильниця групи Nirvana, хазяїн будинку подарував їй книжку, присвячену цьому рок-гурту. А на 8 березня українка з дітьми отримала квіти та цукерки.

Через якийсь час жінка змогла переїхати до знайомих, які переїхали з України до Польщі кілька років тому. Почала шукати роботу і житло, але це було непросто, бо Варшава в той час вже була переповнена утікачами від війни. Проте за допомоги українців з нашої громади вже за кілька днів змогла орендувати помешкання під столицею. Їй допомогли знайти роботу та оформити всі потрібні документи.

– Мене зустріли тут як рідну, і поляки, і українці, – каже Майя. – Допомогли з речами, постілля, їжею, все показали і розказали. В мене просто сльози на очах. Здавалось б, хто ми для них? Їм же держава нічого не відшкодовує за всі ті речі. А вони все приносять і приносять, кажуть: не соромся, бери – подарували парфуми, міксер, праску, велосипеди. Люди, вони і ведуть себе по-людськи. Ми оселилися в гарному місці, молодша Іринка вже ходить до школи, старша Даринка до ліцею. До речі, зустріла там дівчинку зі своєї школи з Броварів, треба ж таке. Діти освоїлися, я працюю у швейному цеху, вчимо польську – але всі ми хочемо додому, до нашої квартири, до нашого тата. Сподіваємося, що все це потриває недовго і ми зможемо якнайскоріше повернутися в Україну. Візьмемо білети назад у той же день, як дізнаємося, що війна скінчилася. ■

Тетяна ДАНОЧЕНКО

Фото надане героїнею статті

Українці все частіше повертаються з Польщі

Від 24 лютого до 3 квітня до Польщі з України приїхало 2,46 мільйона осіб. Частина з них поїхала в наступні країни, але більшість – залишилася тут. Дехто, побувши трохи у Польщі, вирішує повернутися додому.

У Холмі на залізничній станції – натовп. Потяги приїжджають з України кілька разів на день.

«Якщо порівняти з ситуацією місяць тому, то ті, хто приїжджає, більше втомлені, виснажені, розгублені, – зазначає волонтерка Малгожата, яка тут працює щодня. – Буває, що люди приїжджають взагалі без багажу. А ще, якщо раніше багато хто знав, куди їхатиме далі, вони мали знайомих або родичів у Польщі, то зараз найчастіше це люди, які не знають, що їм робити».

Попри таку важку ситуацію, українці не забувають також про тварин. Зокрема волонтери організовують перевезення котів та собак з притулків, де зараз небезпечно, до Польщі. Одні з таких «утікачів» – 40 котів. Дівчата-волонтер-

ки кажуть, що котів везли з-під Києва до Рівного, через Луцьк і Холм. Притулок під Варшавою погодився прийняти пухнастиків.

Останніми днями посилюється тенденція того, що українці також повертаються до своєї країни, попри війну. За даними польських прикордонників, за цей самий час 442 тисячі осіб повернулось в Україну.

Якщо спочатку це були переважно чоловіки, які їхали

захищати свою країну, а тепер все частіше повертаються жінки з дітьми, які виїхали в перші дні повномасштабної російської агресії.

«Я, можна сказати, потрапила до Польщі випадково. Тобто коли росія почала нас бомбити, ми всі перелякалися. І подруга мене збаламутила. Каже: тікаємо в Польщу. Я послухала її, взяла дітей і поїхала», – розповідає На-

талія Татарин з Луцька. Вона біля кордону Дорогуськ-Ягодин намагається знайти транспорт, який візьме її і двох дітей підліткового віку з собою в Україну. Тут піший перехід відкрито лише в напрямку з України.

Каже, поляки дуже гостинні, вона їм щиро вдячна. Жінка з дітьми доїхала аж до півночі Польщі, недалеко від Щеціна.

«Нас дуже добре прийняли, але я зрозуміла, що не могу тут бути, хочу додому. Зараз бачу, що в нашому місті доволі безпечно, тому вирішила повертатися», – каже Наталія.

Дехто привозить у Польщу когось з родини і також повертається.

«Моїй мамі – 86, я залишив її в Польщі, і їду назад, бо комусь же треба боронити країну. Хоч я вже маю більше, ніж 60, не мушу», – розповідає чоловік. Він разом з дружиною теж їде до кордону у напрямку України. ■

Христина ЗАНІК

Фото – авторки статті

УКРАЇНА

Події тижня

Перемовини

Повномасштабна війна росії проти України триває вже більше місяця. У вівторок, 29 березня, у Стамбулі відбулася розмова між українською та російською делегаціями. Вона тривала 3 години. Так, Україна розраховує, що замість вступу до НАТО декілька країн стануть її гарантами безпеки і в разі агресії надаватимуть допомогу збройними силами, зброєю та «закритим небом». Окрім того, українська делегація запропонувала зафіксувати, що питання статусу окупованого Криму та Севастополя вирішуватиметься впродовж 15 років на двосторонніх переговорах. Україна готова підписати міжнародний договір про гарантії безпеки лише після проведення референдуму з цього питання.

Президент Володимир Зеленський також сказав, що цьому має передувати виведення військ рф із території України, росія, своєю чергою, повідомила, що ще «готує реакцію на пропозиції України». Президент Туреччини Реджеп Ердоган заявив, що планує провести зустріч очільників України Володимира Зеленського та росії владіміра путіна найближчим часом.

Переговори продовжилися й 1 квітня в онлайн-форматі.

Обмін полоненими

▲ Обмін полоненими

Фото з фейсбук-сторінки Ірини Верещук

1 квітня у Запорізькій області відбувся обмін полоненими між Україною та росією. На батьківщину вже повернулися 86 військовослужбовців, серед них — 15 жінок.

Діалог з партнерами

Протягом тижня президент Володимир Зеленський провів телефонні розмови з лідерами низки держав: Німеччини, Франції, Чехії, Латвії, Туреччини, Польщі, Британії, Азербайджану та інших. Після розмови із очільником США Джо Байденом стало відомо, що країна виділить Україні 500 мільйонів доларів прямої бюджетної допомоги, також розгляне додаткові санкції і надасть гуманітарну допомогу на 1 млрд доларів. Окрім цього, йшла мова про зброю для України.

Згодом Зеленський виступив перед парламентом Австралії, після чого ця держава погодилася надати Києву броневих автомобілів Bushmaster. Говорив президент України і з французьким лідером Емманюелем Макроном щодо створення гуманітарного коридору для евакуації Маріуполя.

«Розповів про протидію російській агресії. Обговорили переговорний процес — перебіг і перспективи, важливість безпекових гарантій. Ініціатива Франції щодо гуманітарних коридорів із Маріуполя має бути реалізована!» — написав у твіттері Зеленський.

Також Україна офіційно направила позов проти російської федерації до Міжнародного суду ООН у Гаазі.

Окрім того, до Києва 2 квітня прибула президентка Європейського парламенту Роберта Меццола.

«Я приїхала в Україну не лише для того, щоб підтвердити нашу солідарність, не лише для того, щоб продовжити працювати над формулюваннями наших резолюцій, у яких ми говоримо, що Україна є частиною нашої європейської сім'ї, адже ви воюєте й за нас, за фундаментальні принципи, які європейський кон-

тинент відстоював багато сторіч. Я також хотіла б переконатися, що у вас є все, що потрібно, щоб виграти цю війну. Тому, що ви виграєте — весь світ виграє», — сказала вона.

Повернення контролю над низкою населених пунктів

Генеральний штаб Збройних сил України повідомив про повне звільнення Київської області і часткове Чернігівської. Загарбники покинули і Чорнобильську АЕС.

Радник голови Офісу президента України, голова української делегації Михайло Подоляк у своєму твіттері висловив думку, що російська армія піде з усіх територій України, окрім півдня та сходу.

«„Афганізації“ й тривалого, виснажливого для росії конфлікту, як хтось очікує, не буде. рф піде з усіх територій, крім півдня та сходу, спробує там наглухо окопатися, поставити ППО, різко знизити втрати й диктувати умови. Без важкої зброї не обійтися, якщо хочемо винести росіян подалі», — зазначив він.

Геноцид у Бучі

Фото з соцмереж

Відразу після звільнення Київщини відкрилися жахливі кадри з вулиць Ірпеня, Бучі та Гостомеля, від яких холоде кров: розкрадені будинки, розруха та сотні замордованих цивільних, деякі з них із зв'язаними за спиною руками. Їхніми тілами вкриті вулиці зруйнованих міст.

Так, лише у звільненій Бучі повідомляється про 300 людей у братській могилі.

«Ірпінь, Буча, Гостомель. Ці звільнені міста є картинкою з фільму жахів. Серед жертв російських військ: згвалтовані жінки, яких вони намагалися спалити, убиті представники місцевого самоврядування, убиті діти, убиті люди похилого віку, убиті чоловіки. Жоден злочин не буде безкарним, світ має жахнутися того, що відбулося в Бучі, Ірпені та Гостомелі», — сказав радник керівника Офісу президента Олексій Арестович.

У геноциді звинуватив росію президент України Володимир Зеленський: «Це геноцид. Ліквідація всієї нації, і народу. Ми громадяни України. У нас понад 100 національностей. Йдеться про знищення та винищення всіх цих національностей».

На злочини росії відреагувала Європада, яка виступила з офіційною реакцією на оприлюднені факти злочинів росіян проти мирного населення в Україні. У Євросоюзі наголосили, що масові вбивства в Бучі та інших містах України увійдуть у список звірств, які були скоєні на європейській землі.

«Відповідальність за це несе виключно росія, яка в той час окупувала ці українські землі», — сказано у повідомленні.

Грошова допомога від держави

27 березня уряд запустив механізми підтримки вимушених переселенців. Так, щомісячна допомога від держави становить 2000 гривень на місяць для дорослого і 3000 гривень на місяць для дітей та осіб з інвалідністю. Також роботодавці зможуть подати заявку для отримання компенсації за кожну працевлаштовану внутрішньо переміщену особу — 6,5 тисяч гривень на місяць. Вже стало відомо про понад 260 тисяч таких реєстрацій.

Окрім цього, в Україні почали отримувати грошову допомогу за програмою «Підтримка», яка передбачає виплату 6,5 тисяч гривень людям із населених пунктів, де велися активні бойові дії. Прем'єр-міністр Денис Шмигаль повідомив, що таких заявок опрацювали уже майже 5 млн. Виплати склали 22 млрд грн, їх отримали майже 3,5 млн людей.

Також працює програма «Прихисток».

«Тим, хто прийняв у себе внутрішніх переселенців, ми будемо компенсувати оплату комунальних послуг.

Наразі є вільні та безкоштовні місця для майже 10 тисяч евакуйованих», — заявив Шмигаль.

Нові законопроекти

У п'ятницю, 1 квітня, Верховна Рада проголосувала за понад 20 законопроектів, частина з них покликана спростити життя українців під час війни. Один із них передбачає введення часткових кваліфікацій, що дасть можливість швидше працевлаштовуватися при відсутності відповідної освіти. У ще одному проєкті йдеться про зняття будь-яких обмежень для переходу на 2%-ву систему податків, а також про можливість завозити матеріали для виготовлення бронешитів та броньовані автівки без ПДВ та мита. Депутати також проголосували за законопроект про гарантування вкладів фізичних осіб у повному обсязі на час дії воєнного стану в Україні та протягом 3 місяців після його завершення.

Збитки внаслідок війни

Денис Шмигаль заявив, що внаслідок повномасштабної війни скорочення економіки очікується на рівні 35%, а загальні збитки з урахуванням майбутніх періодів можуть сягнути трильйона доларів.

«У результаті руйнування мостів, доріг та житла ми втратили близько 120 мільярдів доларів. Якщо додати до цього зруйновану військову інфраструктуру та інші цивільні втрати, то цифра становить понад 270 мільярдів доларів», — повідомив прем'єр.

Другою частиною втрат Шмигаль назвав падіння валового внутрішнього продукту через бойові дії, третьою — зменшення ВВП в перспективі, тобто невідповідність тим планам зростання економіки, які існували до війни.

Українські біженці

За даними ООН, станом на 20 березня приблизно 10 мільйонів українців були змушені залишити свої домівки через повномасштабне військове вторгнення росії. За даними Міжнародної організації з міграції, близько 6,5 мільйона людей стали внутрішніми переселенцями та 3,2 мільйона — виїхали закордон.

Загиблі внаслідок війни

Як повідомляє ООН, станом на 1 квітня внаслідок війни в Україні загинуло щонайменше 1 276 цивільних (260 чоловіків, 184 жінки, 18 дівчаток і 36 хлопчиків, а також 61 дитина та 717 дорослих, чия стаття поки невідома). Також поранений щонайменше 1 981 цивільний (228 чоловіків, 174 жінки, 38 дівчаток і 34 хлопчики, а також 88 дітей та 1 419 дорослих, чия стаття поки невідома).

У той же час голова Донецької обласної військової адміністрації Павло Кириленко повідомляє про щонайменше 5000 жертв серед цивільного населення у заблокованому Маріуполі.

Санкції проти агресора

Світ продовжує запроваджувати санкції проти росії. Зокрема, Міністерство торгівлі США вводить експортні обмеження проти 120 організацій із рф та білорусі. До запроваджених Заходом обмежень долучена й Грузія — про це заявила грузинська президентка Саломе Зурабішвілі.

Військові збитки агресора

Російська армія продовжує втрачати техніку та особовий склад в Україні. Станом на 4 квітня загальні бойові втрати противника складають:

особового складу — близько 18300 осіб, танків — 647 одиниць, бойових броньованих машин — 1844 одиниці, артилерійських систем — 330 одиниць, РСЗВ — 107 одиниць, засобів ППО — 54 одиниці, літаків — 147 одиниць, гелікоптерів — 134 одиниці, автомобільної техніки — 1273 одиниці, кораблів/катерів — 7 одиниць, цистерн з ПММ — 76 одиниць, БПЛА оперативно-тактичного рівня — 92 одиниці, спеціальної техніки — 25 одиниць, пускових установок ОТРК/ТРК — 4 одиниці.

Як повідомляє Міністерство оборони, Збройні сили України знищили російської техніки на суму 10 млрд доларів.

Підготувала
Валерія ГУРЖИЙ

ГРОМАДА

Понад сто нових учнів у перемиській «шашкевичівці»

Частина вчителів називає їх «новенькі». Але інші педагоги намагаються не акцентувати увагу на відмінностях між дітьми, а шукати щось спільне, точки дотику між «новими» і «старими» учнями. Зараз унаслідок російської агресії до перемиської школи з українською мовою навчання ім. Маркіяна Шашкевича зарахували додатково 120 учнів. Це, по суті, пік спроможності цієї установи. Тому ще багато дітей внесли у додатковий список.

Як розкаже мені один із учителів, попри усю трагедію війни школа зараз отримала немовби «ін'єкцію адреналіну», нової енергії. Не надто великі досі класи тепер наповнюються понад 20-25 учнів — на більшу кількість уже не вистачить парт. Дуже гарне враження справляє також україномовність новоприбулих. Вона має позитивний вплив також на інших учнів. Українська мова зараз скрізь, російської вже зовсім не чути. Більшість дітей, що з'явилися тут після 24 лютого, походять із Західної України, але є також приїжджі з центральної частини держави і з Києва.

У «шашкевичівці» працюють зараз три підготовчі групи: для IV-VI, VII-VIII класів та для ліцею (I-III класи) — у кожній навчається близько 20 людей. Усім їм зараз збільшили кількість годин польської мови на тиждень — до 9 уроків. Окрім того, у кожному «звичайному» класі з'явилися додаткові учні, зокрема серед наймолодших, для яких немає підготовчих груп.

Батьки самі вирішують, куди віддати дитину. Передусім береться до уваги рівень знання польської мови та чи може учень/учениця відвідувати уроки, які ведуться саме нею. Учасники підготовчих груп дуже часто продовжують паралельно дистанційне навчання у своїх рідних школах в Україні. Вони кажуть, що це дуже схоже на реалії пандемії. Утім, зараз уроки іноді несподівано перериває повітряна тривога.

Нові обставини — це, безперечно, організаційний виклик, зокрема тому, що життя біженців дуже непостійне. Буває, що одного дня вони записують дітей у школу, а наступного — виїжджають до іншого міста або навіть закордон. Слід згадати, що жодна інша школа в Перемішлі не прийняла стільки нових учнів. Наш заклад має перевагу: багато вчителів вільно спілкуються українською мовою. Не без значення також те, що учні тут також є українцями, і у школі панує родинна атмосфера. Це своєрідний «інтеграційний буфер» пе-

ред входженням до польського суспільства.

Нові виклики, великі зусилля та відповідальність у цьому процесі лягають на плечі учителів. Багато з них працюють набагато довше, ніж до цього, мають додаткові обов'язки, а також і самі переживають нові емоції, що породжує війна та досвід молодих людей, з якими спілкуються педагоги. На жаль, школа ще досі не отримала системної психологічної підтримки, яка була би доречною в роботі з дітьми та молоддю, які зазнали травми.

Коли я приходжу до школи о 12:00, якраз починається обідня перерва. Діти швидко вибігають у коридор і наповнюють його галасом. Учителі вже казали, що постійні учні дуже привітно ставляться до своїх нових друзів. Зараз я бачу доказ цього у класі, де на уроки підготовчої групи чекає молодь із ліцею. Серед нових обличчя помічаю також хлопців і дівчат, які вже віддавна є учнями «шашкевичівки». Бажання інтегруватися та прийняти у своє коло спілкування нових друзів стосується і учнів з нацменшини, і мігрантів з України. Бібліотекарка Богуся, яка привела мене сюди, рекомендує поговорити з двома дітьми, які саме готуються до уроків. Вони вже неодноразово приходили у бібліотеку, отже, цікавляться літературою та новими знаннями.

Струнка, доброзичлива і красива Настя приїхала з Львова. Вона вчиться дистанційно у мовній школі, але після своїх регулярних уроків приходить на додаткове навчання до «шашкевичівки». Їй тут подобається, каже, що у закладі панує приємна атмосфера; зокрема, Настя відзначає, що поруч із ними, учнями середньої школи, на перервах бігають і наймолодші діти. З приємністю роздивляється фотографії випускників, розвішені на стінах, вишивані рушники, українські написи. «Тут поєднується, переплітається польське і українське, — каже Настя. — Відчувається також, що це школа з історією. Я тут почуваюся гарно. Я приїхала зі своєю мачухою, батьки залишилися у Львові. Попри те, що тут добре, я хочу повернутися додому, як тільки це буде можливо. Проте я переконана — це місце і цей досвід мені однозначно знадобляться. І запам'ятаються назавжди».

«Як тільки снаряд потрапив у сусідній будинок — все. Я, мама, сестра, сумки і собака зібрались. Та й поїхали», — розповідає мені Денис із Києва. Йому 16 років, він майже на голову вищий за мене. У нього теплі, темні очі і м'яка українська мова. Будинок поруч, у який влучив снаряд, — це багатоповерхівка з дірою від обстрілу, фото якої згодом облетіло весь інтернет. «Ми їхали старою електричкою, там був натовп людей, діти спали на сумках. Поки ми залишалися у Києві, я був волонтером у бомбосховищі під лікарнею. Там я помітив, як сильно люди об'єдналися. Це відчувалося і в тій електричці. Там навіть коти із собаками дружили, — на доказ цього хлопець показує фото. — Дорога була важкою. Наш потяг перевели на порожню колію, погасили світло та наказали вимкнути телефони. Нас могли виявити й обстріляти. Так ми стояли 40 хвилин, було дуже страшно».

Моторошно також було біля вокзалу у Львові. Коли Денис розкаже про це, я бачу, наскільки йому важко. Він каже, що така велика кількість людей і їхня поведінка нагадували звірів. Не вистачало ані евакуаційних поїздів, ані автобусів. Шукаючи транспорту, Денис бігав парковою перед вокзалом навіть під час повітряної тривоги. Зрештою вони доїхали до кордону приватною автівкою. Отримали надзвичайно багато допомоги від поляків, чого абсолютно не очікували. Зараз Денис думає, що робити далі. Багато його однолітків також виїхали з Києва. Вони перебувають у Чехії або в Німеччині; утім, є і такі, які залишилися в українській столиці, вони всі на зв'язку. Денис багато вчиться і готовий наступного року вступати до університету. Але він не зможе зробити це у Польщі, тут йому доведеться ще 2-3 роки вчитися в середній школі. Це складне рішення, адже зараз він дуже близько до Західної Європи, про яку мріяв. Проте система допомоги з навчанням не дозволить йому вчитися за українським планом.

Денис носить у кишені сірники, які купив у київській крамниці у перші дні війни. Робить це спеціально. Вони нагадують йому про цей складний досвід та про Україну. ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА
Фото авторки статті

Школа в Гурові-Ілавцеькому – в заняттях, присвячених Великодню, взяли участь гості з України

Фото з фейсбук-сторінки школи

«У нас їм буде найкраще»

Дві українські школи на Вармії та Мазурах прийняли понад сотню учнів, які втекли від війни. Попри травматичний досвід, молодь непогано адаптується у нових умовах.

Директорка української школи у Гурові-Ілавцеькому Марія-Ольга Сич відзначає, що в перші дні до закладу потрапило півсотні учнів-біженців. Ця кількість постійно зростала. Повернулися також майже всі 90 учнів з України, які вчилися тут до війни. Із тими, які не приїхали, адміністрація підтримує зв'язок. Наразі школа може прийняти ще 80 учнів. «Якщо буде потреба, ми навіть ізоляційні кімнати у гуртожитку віддамо біженцям. Просто треба прийняти всіх, бо у нас їм буде найкраще», — говорить Марія-Ольга Сич.

До гуртожитку не приймають дітей з 1-5 класів. Цю проблему вдалося розв'язати завдяки друзям школи, які віддали для прибулих свої будинки. Директорка відзначає, що у роботі з бі-

женцями треба бути дуже обережним, звертати увагу на їхнє самопочуття і нічого не робити насильно. «По суботах ми проводимо індивідуальні зустрічі з психотерапевтами та волонтерами. Робимо все, щоб учні у власному темпі адаптувалися до нових умов», — відзначає директорка. Звичайно, школа організовує багато додаткових занять із польської мови. Для новоприбулих не створювали окремих класів — аби вони швидше адаптувалися, їх інтегрують до вже наявних.

Потреби школи у зв'язку з появою біженців постійно змінюються. Спочатку забезпечили основні речі — одяг, засоби гігієни тощо. Проблемою стали фінанси, як-от оплата за харчування в гуртожитку. Адміністрація вже звернулася з проханням про грошову допомогу до маршалка. Постійно підтримують також друзі, зокрема з Німеччини. Усі охочі можуть допомогти закладу, як це зробити — можна дізнатися у секретаріаті. «У школі немає грошей, наприклад, на те, щоб купити

ГРОМАДА

«Ми робимо все, аби допомогти дітям адаптуватися»

Білий Бір – це невелике містечко на Помор'ї, відоме не лише у Польщі, але й в Україні. Насамперед його асоціюють із українськими школами, пам'ятником Тараса Шевченка та греко-католицькою церквою, яку запроєктував видатний митець та іконописець Юрій Новосілівський. Ще до війни у початковій школі та ліцеї, окрім українських учнів із Польщі, навчалися діти з України: з Києва, Івано-Франківська чи Львова. Тож не дивно, що українці приїждять сюди і після початку повномасштабної війни з Росією.

17-річна Діана прибула з Києва. Вона виїжджала сама, без батьків, оскільки вони військовозобов'язані й залишилися в Україні. Перетнула кордон 14 березня увечері, а вже 15-го вночі росіяни почали бомбардувати район, у якому вона жила. Про українську школу у Білому Борі дівчина дізналася від своїх друзів.

— Я вирішила навчатися у Польщі, адже я зараз у випускному класі, а ходити до школи в Україні зараз немає можливості, — каже Діана.

У Білому Борі їй дуже подобається. Тут дружня атмосфера, вчителі та діти підтримують одне одного, але дівчина хоче повернутися додому. Діана сподівається, що війна скоро закінчиться, і вона зможе нарешті побачити своїх родичів.

Із Києва також приїхав Артем. Він перетнув кордон 2 березня. У Києві у нього залишився батько, дідусі й прабабуся.

— Дідусі — це наші янголи-охоронці, вони прагнуть зберегти для нас дім і не захотіли їхати до Польщі. Звісно, кожен із нас постійно думає про те, що відбувається в Україні, але ми намагаємося також дещо дистанціюватися від цього, аби трохи заспокоїтися, — каже Артем, який вже адаптується у Білому Борі.

17-річний Андрій приїхав із Ірпеня — це місто росіяни дуже сильно понищили. Мер Олександр Маркушин закликає людей поки що не повертатися туди. Андрій приїхав до Польщі з мамою та сестрою. Спочатку він жив у Битові, саме там йому розповіли про українську школу у Білому Борі. Ми зустрілися у його перший навчальний день тут.

— Мені подобаються вчителі та уроки. Тут дуже круто, — каже хлопець.

▲ Інтеграційна поїздка дітей до Мельна

Андрій уже вчив польську мову раніше, має Карту поляка, тому він її розуміє і навіть трохи розмовляє. Коли бойові дії закінчаться, хлопець планує повернутися в Україну, оскільки там залишилося багато його друзів та родичів. Але якщо війна триватиме далі, то він здасть у Польщі випускні іспити (матуру) та вступить у університет.

Сьогодні в українському ліцеї ім. Тараса Шевченка у різних класах навчаються 18 учнів, які приїхали сюди після 24 лютого. Серед них є й випускники, і для вчителів це зараз стане серйозним викликом — як за такий короткий час

підготувати їх до іспитів. Днями Центральної екзаменаційної комісії видала розпорядження, на основі якого учні, які тільки-но прибули з України, можуть складати матуру.

— Зараз ми з педагогами думаємо, чи не простіше цим дітям буде повторно провчитися у випускному класі, чи все-таки спробувати скласти іспити цього року, — каже Дорота Джевецька, директорка ліцею. Вона підкреслює, що вчителі роблять усе, аби допомогти новоприбулим адаптуватися. Цьому сприяє двомовність викладачів та дітей, які вже навчаються у школі. Сьогодні найбільший клас нараховує 28 учнів, тому проблемою є не їхня кількість, а брак місць у гуртожитку — треба буде організувати додаткові місця для евакуйованих.

— Зараз ми чекаємо на рішення маршалківського управління, яке допоможе нам профінансувати закупівлю двоюрисних ліжок. Зрозуміло, умови в гуртожитку дещо ускладнилися, однак всі розуміють, що іншої можливості немає. Ми мусимо одне одного підтримувати. Діти ще довго носитимуть в собі травматичний воєнний досвід, тому вони потребують часу, аби повністю адаптуватися, — каже Дорота Джевецька. Вона переконана, що їм все-

таки простіше інтегруватися в українській школі, аніж у польській, тому тут приймуть кожного. Усі можуть розраховувати також на допомогу психолога.

У Початковій школі ім. Тараса Шевченка після початку повномасштабної війни з'явилися майже 40 дітей, постійно приходять і нові учні. Тут, як і в ліцеї, проблемою є відсутність місць у гуртожитку. До війни у закладі навчалося 68 людей, а зараз — понад 100.

— До нас приїхали мами з дітьми, для яких ми знайшли тимчасове проживання як у Білому Борі, так і на околицях. Частина учнів живе у гуртожитку,

однак зараз там немає жодного вільного місця, — каже директор Андрій Дрозд.

Утім, діти найчастіше приїждять разом з батьками, тому школа допомагає їм знайти помешкання, де вони могли би жити разом.

— Деякі батьки телефонували до нас ще з України й питали, чи їхні діти зможуть у нас навчатися. Були й такі, що хотіли віддати до нас своїх дітей із вересня, а війна пришвидшила це рішення, — каже Андрій Дрозд.

Крім відсутності місць у гуртожитку, є також проблеми з уроками, оскільки до кінця навчального року залишилося всього три місяці, а діти мусять нарівні з польськими учнями реалізувати програму. Тому вчителі зараз набагато більше уваги приділяють саме біженцям: мотивують їх до праці, допомагають адаптуватися на новому місці. У цьому допомагають теж психолог та медсестра — всі разом вони працюють для добра учнів.

16-річний Сергій приїхав із Сум разом із мамою. Кордон вони перетнули 11 березня. Рішення треба було ухвалити дуже швидко.

— Коли відкрився другий зелений коридор, мене зранку різко розбудили і сказали, що треба їхати. Наше місто тоді часто бомбардували, за декілька кілометрів від мого дому було військово училище. Обстрілювали також житлові будинки та електростанції, тому у місті кілька днів не було струму, — каже Сергій. У Білому Борі йому дуже подобається.

Леся — із Запоріжжя, їй 17 років. У Щецінку у неї живуть родичі. До війни вони не надто підтримували зв'язок — востаннє її бабуся та дідусь бачилися з родиною у Польщі 1978 року, але з тих часів у них зберігся лист.

— Ми звернулися з цим листом до місцевої адміністрації, і нам допомогли віднайти родичів. Ми живемо зараз у Щецінку, а навчаємося у Білому Борі. Ми дуже раді, що вдалося відновити контакти, — розповідає Леся.

У школі їй подобається — тут допомагають і підтримують, а це сьогодні важливо.

Роман із Харкова, йому 15 років. Він приїхав з мамою та сестрою, а у Харкові у нього залишився батько та дві бабусі.

— Мій тато подзвонив волонтерам, і вони нас довели до станції метро. І саме тоді розпочалося бомбардування. Ми чули, як летів літак, а після цього були сильні вибухи. Потім ми виїхали, у поїзді було дуже душно. Ми змогли поїсти лише тоді, коли доїхали до Львова. Переночували там, а наступного дня волонтери відвезли нас на кордон. Там було дуже багато людей, — розповідає Роман.

Далі вони потрапили до Варшави і звідти — до Білого Бору. У школі хлопцеві подобається: він грає у волейбол та футбол, має час на відпочинок, а у місті багато розваг.

Домінік Радецький — історик, який викладає як в українських, так і польських закладах, каже, що сьогодні дуже велике зацікавлення помітне щодо уроків з предмету «знання про суспільство» («wiedzy o społeczeństwie»). Молодь насамперед питає про НАТО, а учнів польських шкіл цікавить не стільки сам перебіг воєнних дій, скільки причини конфлікту: чому війна розпочалась, чому Альянс тільки частково допомагає Україні, не бореться на її боці?

— Я мусив пояснити учням, що це могло би дати початок III Світовій війні, — каже історик. ■

Анна ВІННИЦЬКА
Фото надано школою

Григорій СПОДАРИК

— цим учням весняний одяг. Ми мусимо робити все, аби не тільки забезпечити для них освіту, але й задовольнити матеріальні потреби у багатомісячній перспективі», — говорить Марія-Ольга Сич. Тут, як і всюди, евакуйовані думають, що незабаром повернуться до себе. Але, як зауважує директорка, навіть якщо воєнні дії припиняться, з огляду на руйнування в їхніх населених пунктах поїхати додому можна буде не одразу. «Ми готуємося до того, що опікуватимемося цими учнями багато місяців. Постійно повідомляємо і їм самим, що вони можуть перебувати у нас стільки, скільки буде треба. Це особливо важливо для їхнього почуття безпеки», — підсумовує Марія-Ольга Сич.

До школи ім. Лесі Українки у Бартошицях перша група біженців потрапила на початку березня. Зараз їх 49. На засіданні бургомістра та усіх директорів місцевих закладів вирішили, що українська школа братиме до себе стільки дітей, скільки зможе прийняти. Максимальна кількість — 50. Якщо закінчаться місця, а учні ще перебуватимуть, створять додаткове підготовче

відділення для ще 25 дітей. Любомира Тхір відзначає, що перші побоювання дітей не виправдалися, адже вони думали, що їх тут ніхто не розумітиме. З ініціативи школи одразу почалися інтеграційні заняття. Першим приєднався місцевий ресторанчик, який запросив українців на безкоштовні каву та десерти. Потім гарцери організували гриль. У співпраці зі школою вони запланували й інтеграційні спортивні змагання. «Телефон дзвонить постійно, весь час хтось пропонує допомогу», — відзначає директорка.

Від міської адміністрації школа та гарцери отримали приміщення для складу. Туди привозять продукти, постіль, рушники, засоби гігієни, одяг тощо. Люди можуть приходити кожен день від 14.00 до 17.00 і брати, що їм потрібно. Любомира Тхір зауважує, що батьки часто задумувалися, чи варто взагалі записувати дитину до школи, адже були переконані, що через два-три тижні повернуться додому. «Я також оптимістка і вірю у перемогу, але, наскільки мені відомо, жодна війна за місяць не закінчилася», — підкреслює директорка.

Усвідомлюючи цю перспективу, школа постійно бере участь у зборах коштів. Один із них зробило бартошицьке товариство пенсіонерів, для яких виступав шкільний хор «Лісова пісня». Підтримують евакуйованих окремі особи, самоврядування та навіть місцеве товариство бджолярів. «Ці гроші нам зараз потрібні, наприклад, на купівлю шкільного приладдя, спортивного одягу, кедів тощо. Кожна дитина отримала це від нас», — відзначає Любомира Тхір.

Тут, як і в Гурові-Ілавецькому, не створювали окремих класів для новоприбулих, до того ж у школи вже є досвід роботи з дітьми з України. Вони нормально інтегруються у класах і вчать за тією ж програмою, що і решта. «Треба підкреслити, що наші учні гарно їх приймають. Вони ними цікавляться і тішаються. Це дуже позитивне явище, яке показує, що діти — не егоїсти, і хочуть ділитися тим, що мають», — говорить директорка. За її словами, у школі запланована також зустріч з психологом для тих, хто потребуватиме такої підтримки. ■

Лілія Тхір:

«Батько зробив титанічну роботу»

У розмові з Лілією Пиртей-Тхір поговоримо про «Словник лемківської говірки», який нещодавно побачив світ.

Пані Ліліє, нещодавно вийшов друком «Словник лемківської говірки» вашого батька Петра Семеновича Пиртея. Розкажіть про роботу над цим виданням і про те, чим воно може зацікавити професійних мовознавців та пересічних читачів.

Мій батько, автор книг «Словник лемківської говірки», «Короткий словник лемківської говірки» та «Лемківські говірки. Фонетика та морфологія», зробив неймовірний внесок у відродження лемківської спадщини. Народився він 26 червня 1919 року у сім'ї Семена і Марії (уродженої Васічко) в селі Смерковець Краківського воєводства у Польщі. Після закінчення початкової школи навчався у Горлицькій гімназії, а з 1937 року був слухачем педагогічного ліцею в Кросні.

II Світова війна стала на заваді подальшому навчанню. Закінчивши одnorічні курси в Українській вчительській семінарії в Криничі, Петро з 1941 по 1945 роки вчителював у початковій школі у лемківському селі Фльоринка, а з 1942-го став завідувачем школи у Перунці.

▲ Петро Пиртей

1945 року їх разом із дружиною Ольгою Петришак депортували в Україну, у село Федорівка (тепер це Донецька область). Через рік Петро з родиною переїхав до Івано-Франківська й учителював у селах області, проводячи одночасно громадську роботу. Також він вивчав українську мову в Івано-Франківському педагогічному інституті. Після закінчення факультету іноземних мов у Львівському й Київському університетах аж до виходу на пенсію (1973) він викладав німецьку мову в селі Загвіздя поблизу Івано-Франківська.

Молодий вчитель Петро Пиртей, який прибув до УРСР вже зрілою людиною, був природним носієм лемківського діалекту і добре розумів важливість та необхідність збереження цього унікального пласта лемківської культури. Маючи особливе відчуття рідного слова, він прагнув, аби у мелодійному багатоголосі великої української мови гармонійно зазвучала і лемківська струна, адже цей говір несе рідкісні слова, відсутні в українській, і цим доповнює та висвітлює нові її грані. Водночас він охоплює чимало лексичних українізмів, фонетичних і морфологічних рис,

притаманних саме українській мовній традиції.

Скільки тривала праця над укладанням словника?

Прагнення зберегти рідне слово для нащадків стало для Петра Пиртея ревною турботою. Тому він почав збирати й записувати лемківські слова — зернинку до зернинки: у знайомих, рідних, носіїв говірки. Так виникла ціла картотека. Усього батько зібрав близько 80 тисяч слів, з яких 5 тисяч слів додав Олесевич Л. О. Текст словника набирали на друкарській машинці, переробленій під лемківський алфавіт. Друкували вручну через копіювальний папір. Дуже допомогла у цьому внучка Віра. У «докомп'ютерні» часи це була скрупульозна та титанічна праця.

Слід також відзначити, що на початковому етапі роботи над словником авторів допомогли з опрацюванням картотеки студенти філологічного факультету Прикарпатського університету імені Василя Стефаника.

У важкі радянські часи добитися видання такої книги було проблематично, і батько відправив рукопис в Сполучені Штати й Польщу своїм сестрам. 2001 року «Словник лемківської говірки» вийшов невеликим накладом (усього 10 екземплярів). Проект профінансувало Міністерство культури та національної спадщини Польщі. Першим видавцем був лемківський ансамбль пісні й танцю «Кичера» з Лігниць, а упорядкували книгу Юрій Старинський та Павло Корбчак.

Тим часом батько подав матеріали на рецензування в Академію наук України у Київ. Він повинен був довести важливість цієї праці для української науки та культури, що було надзвичайно складним завданням в умовах радянського режиму. Тож ухвала про прийняття рукопису до Інституту мовознавства ім. Потебні для доопрацювання і підготовки до друку стала справжньою перемогою.

Так, у 1991 році словник був рецензований в Академії наук. На жаль, ці матеріали пролежали там декілька років, і в рекомендований словник увійшла лише третина слів. Батько був дуже засмучений. Він не дочекався виходу у світ цього «Короткого словника лемківських говірок», бо помер 24 листопада 1999 року. А словник вийшов друком лише у 2004 році в Івано-Франківську тиражем 300 примірників у видавни-

▲ Лілія Пиртей-Тхір

цтві «Сіверсія МВ» завдяки внескам ентузіастів і справжніх патріотів Лемківщини.

У 2013 році в Горлицях (Польща) була видана друга книга Петра Пиртея «Лемківські говірки. Фонетика і морфологія». У лютому 2014 року я мала честь брати участь у презентації батькової праці у Горлицях.

А сьогодні побачив світ повний «Словник лемківської говірки». Ми дуже тішимось, що нарешті здійснилася татова мрія.

Родина автора висловлює найщирішу подяку Фонду дослідження Лемківщини у США, зокрема його голові Андрієві Хомику, за фінансування видання словника та за дизайн, а також головній редакторці Інні Варварук (Данилюк). Книга вийшла друком у видавництві «Левада» (Львів, 2020).

У словнику представлено розмаїття лексики лемківського говору — одного з архаїчних діалектів карпатської групи південно-західного наріччя. Видання містить слова, словосполучення та стійкі звороти, що відтворюють особливості побуту, господарської діяльності та культурної спадщини носіїв говірки, репрезентують її специфічні риси, невластиві іншим українським діалектам.

Словник призначений передусім для дослідників-діалектологів, а також орієнтований на широке коло мовознавців, літераторів, фольклористів, студентів філологічних спеціальностей, учителів — усіх, хто цікавиться проблематикою діалектів, живого народ-

ного мовлення, матеріальною і духовною культурою Лемківщини. У ньому зафіксована широка розмовна палітра лемків, властива тільки цьому історико-етнографічному регіону, яка зачаровує нас у співанках — справжніх перлинах українського пісенного фоль-

клору. Водночас надзвичайно цікавою є лексика, пов'язана з традиціями та звичаями, з обрядами, побутом, господарською діяльністю, тобто з матеріальною і духовною культурою субетносу. Вплитаючи неповторний лемківський говір до запашного вінка української мови, Петро Пиртей зробив гідний внесок у справу відтворення й збереження самобутньої культурної спадщини лемків.

Видання «Словника лемківської говірки» до 100 річниці від дня народження Петра Пиртея є символічним знаком ширшої вдячності й глибокої шани, світлої пам'яті світової лемківської спільноти про його самовіддану багаторічну організаторську, інтелектуальну, дослідницьку працю для майбутніх поколінь.

Ваш батько зробив чимало для вивчення лемківської історії та культурної спадщини. Яким він був у житті?

Дуже життєрадісною та доброзичливою людиною, чудовим сім'янином. Він захоплювався подорожами, шахами, збиранням грибів. Тішився успіхам доньок, онуків. Це була людина високого інтелекту, дуже справедлива і працьовита.

Наприкінці 80-х років Петро Пиртей одним з перших долучився усіма своїми духовними, інтелектуальними й фізичними силами до грона відданих діячів, які надихали та організовували рух з відродження лемківської культури серед переселенців на західних землях України.

З ініціативи мого тата у 1990 році було засноване Івано-Франківське обласне відділення товариства «Лемківщина». Він став головою цього осередку й опрацював його статут. Ще одна його заслуга полягає у тому, що він організував для своїх краян перші екскурсії — відвідини рідних земель, зокрема «Лемківської ватри» у Ждині.

9 листопада 1991 року Петро Пиртей брав участь в I З'їзді Об'єднання лемків у Сярах (Польща). Він радів усім добрим починанням ОЛ, зокрема з нетерпінням чекав на кожен новий номер «Ватри».

Чи підтримуєте ви якісь лемківські традиції у побуті?

Допоки дозволяло здоров'я, тато кожного року їздив на «Лемківську ватру» до Ждині. У 2017 році у видавництві «Лілея» в Івано-Франківську вийшла друком перекладена з англійської мови моєю дочкою Вірою книга її кузени Діани Хованської «Розкидані долі». У ній розповідається про життя мого батька та його рідних сестер Меланії Лозиняк (США) та Ганни Лозиняк (Польща).

Ми в сім'ї намагаємось зберігати пам'ять про Лемківщину, їздимо на фестиваль «Лемківська ватра» до Ждині й Монастирська, передплачуємо щоквартальник «Ватра», готуємо лемківські страви — киселицю, борщ, метані галушки, фучки.

І насамкінець — побажання читачам від родини Пиртей-Тхорів.

Зичу утримати прабатьківську мову живою і зберегти культурну спадщину лемків. ■

Наталія ПАСІЧНИК

Фото надані героїнею статті

Історія

Націократія – форма державного будівництва

Автором націократії став у міжвоєнний період Микола Сціборський. Він народився і помер в Житомирі, брав активну участь у Першій світовій війні та національно-визвольних змаганнях 1917–1921 років, емігрував, здобув українську освіту за кордоном, став одним із очільників Організації українських націоналістів та врешті розробив власну концепцію державного устрою – націократію. Цікаво, що основні її тези актуальні в наш час.

Походив із родини православних українців, які мали польське коріння. Першу світову війну пройшов у складі російської імператорської армії. Був двічі поранений. У жовтні 1917 року очолив українізовану «автономну національну військову частину» в 1-му лейб-гренадерському полку російської армії. Микола Сціборський у листопаді 1917-го потрапив під газову атаку. Вжив, але був визнаний інвалідом із 50%-ю втратою працездатності.

Незважаючи на це, за національно-визвольних змагань 1917–1921 років, включився у створення української армії. Працював у військовому міністерстві. За доби Гетьманату Павла Скоропадського був помічником повітового коменданта на Чернігівщині. Андрій Мельник писав про Миколу Сціборського: «...жив акцією і власною роботою; революційний темперамент характеризовав його; революція була його стихією».

Сціборський дійсно переймався справою державного будівництва в роки національно-визвольних змагань. Однак швидко розчарувався у тодішніх українських очільниках. Про них він говорив: «Наш провід попав до рук кабінетних і соціалістичних доктринерів, „вселюдських гуманістів“, так далеких од реальної роботи і кривавої бурі життя, безсилих істериків, психологічних і духовних дегенератів».

Проте він і далі воював в лавах Армії Української Народної Республіки аж до

її інтернування від листопада 1921-го як союзної на території Польщі. Перебував у таборі міста Каліш. Військову службу закінчив 1924-го на посаді старшого ад'ютанта штабу Окремої кінної дивізії. Ще знаходячись в таборі для інтернованих, Микола надіслав заяву на вступ до Української господарської академії в Подєбрадах (Чехословаччина), про що свідчить заведена 27 червня 1924 року особиста справа. Вступити до Академії Сціборському було складно, оскільки не мав закінченої середньої освіти. Наполегливий юнак неодноразово звертався до ректора Академії: «Факт неприйняття до Академії, ставить мене в катастрофічне положення з тої причини, що засобів до життя не маю, а виконувати фізичні роботи не можу з огляду на те, що внаслідок війни залишився військовим інвалідом зі втратою 50% працездатності, що стверджено документально двома спільними українсько-польськими комісіями. Положення моє погіршується ще тим, що матуральні курси при Громкомі (Громадянському комітетові) в цьому році закінчують своє функціонування...». Нарешті, 17 жовтня 1924-го сенат Української господарської академії ухвалив

рішення зарахувати Сціборського. на економічний підвідділ економічно-кооперативного факультету за умови здачі матуральних іспитів.

Цікаво, що темою дипломної роботи Микола обрав «Аграрну політику українського націоналізму». Протягом навчання в Академії Сціборський досліджував місце української нації в історії та захопився націоналізмом як політичною течією. Так, в своїй дипломній роботі зазначив, що «у виборі провідної ідеї кожної політики не вагаємося, нею є Величність, Потужність і Благо української нації». 9 квітня 1929-го Микола Сціборський отримав диплом інженера-економіста.

В подальшому він перейшов до практичної реалізації націоналістичної доктрини. Зокрема, на Першому Конгресі українських націоналістів у Відні у січні-лютому 1929 року створено Організацію українських націоналістів (ОУН). А Миколу Сціборського обрано заступником голови Проводу ОУН.

У Празі Микола Сціборський працював редактором офіційного видання Проводу українських націоналістів – журналу «Розбудова нації» з 1928 року до його заборони у 1934-му. Пізніше жив у Парижі, де був серед засновників часопису «Українське слово». У 1938 році перебрався до Відня, а згодом – до Кракова.

Розробив концепцію націократії – альтернативної суспільно-політичної доктрини та державного устрою, за

якого управління здійснюється через представницькі органи державної влади, організовані на основі солідарної праці всіх соціально-корисних верств нації як найбільш оптимальної форми людського соціуму. Націократію Сціборський розумів як режим панування нації у власній державі, підкреслюючи, що «націократія заперечує принцип класової боротьби та право окремих соціальних груп на монопольне панування в державі й на експлуатацію суспільства. Розглядаючи націю, як живе, суцільне, хоч і різноманітне в своїх складових частинах, ество, вона розв'язання соціальних проблем переносить у площину національної солідарності». Сціборський виступав за централізовану державну владу, зосереджену у руках глави держави, який вибудовує сильну вертикаль влади, але здійснює її в інтересах нації.

Актуальними видаються його майже сторічні передбачення щодо ворожого вторгнення на українські землі: «Боротьба з окупантами буде важка, кривава і жорстока. Перемога здобудеться лише напруженням всіх сил нації, зорганізованої на устроєво-політичній системі, що була б здатна пірвати маси до боротьби, вдержати їх у потрібний момент в мобілізаційному напруженні та забезпечити переможні наслідки всенародного зриву».

Сціборський був готовий до боротьби за незалежну Україну в минулому столітті. А його концепція та настанови на часі для українців зараз, коли ми об'єднали сили для переможної боротьби за нашу державу із ворогом. ■

Стаття підготовлена за матеріалами архівів та інтернет-ресурсів.

Фото з Вікіпедії

Історичний календар березень

1 квітня 1917 р. за ініціативою Центральної Ради в Києві відбулося Перше Українське Свято Свободи. 100-тисячний мітинг патріотичних сил на Софійському майдані засвідчив прагнення українців до національного самовизначення та підтримав територіальну автономію України. Свято Свободи стало найбільшою вуличною акцією за весь період революції.

7 квітня 1944 р. прийнята директива НКВС СРСР № 130 про виселення сімей оунівців (членів Організації українських націоналістів) до Красноярського краю, в Іркутську, Омську та Новосибірську області.

У 1944 р., після вигнання нацистів, на західноукраїнських землях знову розпочалась радянська, яка супроводжувалась масовими репресіями «ворогів народу» через арешти, вбивства, депортації. 7 квітня 1944 р. вийшла директива НКВС СРСР № 130 про виселення сімей оунівців (19 тисяч осіб) до Красноярського краю, в Іркутську, Омську та Новосибірську області. На підставі цієї директиви нарком внутрішніх справ УРСР Василь Рясний підготував інструкцію-вказівку про порядок проведення виселення сімей активних учасників націоналістичного підпілля, вона була терміново поширена по всіх районних відділах НКВС західних областей УРСР. Відтак у кожному районі були складені списки сімей учасни-

ків національно-визвольної боротьби, яких потрібно виселити. До списків включали усе чоловіче населення віком від 15 років. Лише у Львівській області на виконання цієї директиви у жовтні 1944-го були підготовлені списки на виселення 10517 осіб. Вже через рік у віддалених регіонах СРСР було близько 2 млн 230 тисяч 500 спецпоселенців, серед яких – 20800 оунівців. Спецпоселенців використовували як дешеву робочу силу на лісопосадах та в інших трудомістких процесах.

8 квітня 1951 р. розпочався другий етап операції «Північ» в Україні. Таку назву мала операція з депортації Свідків Єгови та їхніх родин із західноукраїнських земель, а також з території Молдови, Білорусі та країн Балтії. Свідки Єгови – це релігійна організація, заснована наприкінці XIX ст. у США. У цей час організація називалася «Дослідники Біблії», а от назву Свідки Єгови отримала у 1931 р. Після Другої світової війни Свідки Єгови опинилися у переліку переслідуваних радянським режимом груп. Вони продовжували сповідувати своє віровчення, відмовлялися служити в радянській армії, не вступали до компартії та не хотіли поширювати ідеї комунізму в проповіді. Поставлені перед вибором – відмовитися, принаймні формально, від віри чи постраждати за неї, вони часто обирали останнє.

У травні 1950-го міністр державної безпеки СРСР Віктор Абакумов ініціює виселення членів релігійної громади Свідків Єгови. За кілька місяців розроблений ним план був схвалений Сталіним. Із шести радянських республік протягом кількох днів квітня

Свідків Єгови депортували до Іркутської та Томської областей. 1 квітня 1951 р. депортація розпочалася в Молдавській та Білоруській РСР і Прибалтійських республіках. А 8 квітня розпочали реалізацію другого етапу операції в Українській РСР.

За Постановою Ради міністрів СРСР «Про виселення активних учасників антирадянської нелегальної секти єговістів і членів їхніх родин» дозволялося брати з собою півтори тони речей на родину. Але виявлялося, що не було на чому доправляти увесь родинний крам, відтак доводилося брати найнеобхідніше: одяг, їжу, дрібні інструменти, посуд. Майно конфіскували на користь держави і передавали місцевим колгоспам. Дітей та дорослих заганяли до товарних вагонів, потяг з переселенцями діставався Сибіру десь за два-три тижні. На новому місці людей селили в бараках. Обжитися не було коли, бо потрібно було одразу виходити на роботу на лісопосади. Втеча з таких спецпоселень каралася двадцятьма роками каторжних робіт. «Нас забрали НКВС, завантажили на грузовик, це вже був ранок і на шум реагували сусіди, коли ми їхали мама вигукнула: „Нас вивозять за віру Христову“, – зі свідчень Ольги Горчинської (1940 року народження). – Була нагода зректись віри – підписати документи і уникнути вивезення. Не зріклася своїх переконань...» Було виселено 9793 особи. З них: 6308 осіб виселили з України, 2617 осіб – з Молдови, 394 особи – з Білорусі, 270 осіб – з Естонії, 151 особу – з Литви, 53 особи – з Латвії. Покинуті місця виселення Свідкам Єгови було дозволено у 1965 р. Конфісковане майно їм не поверталось.

10 квітня 1889 р. в селі Зеленьків на Черкащині народився Олександр Загородський (1889–1968), військовий, військовий діяч, генерал-полковник Армії УНР. Походив із багатодітної родини сільського священника. Закінчив три класи Київської духовної семінарії. У 1912-му Олександра призвали до армії. Учасник Першої світової війни. Завдяки природному розуму, постійному самовдосконаленню та винятковій працездатності пройшов шлях від рядового до штабс-капітана. Тричі поранений, нагороджений Георгіївською зброєю. Брав участь в українізації військових частин Південно-західного фронту. 3 осені 1917-го – в українській армії. Очолював Київський вартовий полк військ Центральної Ради (1917), 1-й піхотний Запорізький курінь (1918), Запорізьку дивізію (1919). Командував Волинською збірною групою Армії УНР під час Першого зимового походу (1919–1920), заступник головнокомандувача Армії УНР (1920). Від грудня 1920-го інтернований у Польщі. Його видачі домагався голова Раднаркому УСРР Християн Раківський. В 1921-му очолив Українську спілку інвалідів Армії УНР. Входив до Головної ради Хреста Симона Петлюри – нагороди в Армії УНР (1936–1946), розбудовував Український кооперативний союз у Холмі. Після Другої світової війни мешкав у Австрії, США. Член ради Українського конгресового комітету Америки. Входив до Військового міністерства уряду УНР в екзилі. Почесний член «Об'єднання бувших воюючих українців в Америці», невтомний громадсько-політичний діяч. ■

Сторінку підготувала
Олена ГУМЕНЮК

КУЛЬТУРА

Композитор Максим Петренко:

«Музична освіта в Україні тримається на ентузіазмі та любові до дітей»

Український композитор і піаніст Максим Петренко вже понад три роки мешкає у сілезькому місті Битомі. Народився він у Києві, є випускником Національної музичної академії ім. Чайковського.

Розкажіть про себе, свою родину і творчий шлях.

Мені 38 років. Я вчився на кафедрі оперно-симфонічного диригування та музичної режисури у класі професора, народного артиста Володимира Лукашева. Створенням музичних творів, переважно для фортепіано, я займаюся з дев'ятнадцяти років.

Я народився у родині музикантів. Мій дідусь (батько матері), Іван Антонович Налізко (1927-2002), був видатним баяністом. Все життя він присвятив Київській філармонії, гастролював у багатьох країнах світу. Його гра відзначалася винятковою технікою та багатством звучання. Він брав участь як в урядових концертах, так і в заходах для колгоспників, робітників і навіть ліквідаторів Чорнобильської аварії. Тож я пишаюся своїм дідусем! Можна сказати, що у світ музики привів мене саме він. Він першим навчив мене, малого дошкільнятка, нот. У дитинстві я заслуховувався його грою...

На прощанні з дідусем, яке відбулося 1 червня 2002 у Малому залі Національної філармонії України, перед труною з тілом дідуса я виконав присвячений йому фортепіанний твір — етюд «Океан».

Величезну роль у моєму творчому становленні відіграла також мама. У музиці вона успадкувала від дідуса практично все. Випускниця Київської консерваторії за класом фортепіано професора Віталія Сечкіна, Наталія Налізко стала надзвичайно потужною музиканткою. Віртуозність, блискуча техніка, сила звучання, яскравість виконання, поетичність і краса — це все грані її неповторної фортепіанної гри.

Моя мама так само була солісткою Національної філармонії. Саме вона відкрила для мене двері у світ фортепіано.

У перший клас я пішов у 1990 році до київської спеціальної музичної школи імені М.В. Лисенка. Навчався на відмінно. Але в середині 90-х перейшов до іншої столичної спеціалізованої школи №155 з поглибленим вивченням іноземних мов. Можу сміливо сказати, що це один із найкращих закладів у Києві. Із великою вдячністю згадую всіх моїх вчителів.

Згодом я став студентом Національної музичної академії України імені Чайковського, адже всі ці роки не припиняв заняття музикою з мамою вдома. Там мені пощастило бути учнем видатного українського музиканта, народного артиста Володимира Лукашева. Я згадую зайняття з ним із великою теплотою.

Якому музичному стилю ви надаєте перевагу?

Я вже 20 років пишу у романтичному стилі. Моя музика, дякуючи Богу, звучить на престижних сценах, і я дуже цьому радію. Щодо інших напрямків — мені пощастило попрацювати і для українських дитячих театрів: я був співавтором музичного супроводу для вистав Київського та Одеського академічного театру ляльок, а також новорічних програм.

Один із спектаклів створений у джазовому стилі. Я дуже люблю цей жанр і маю свій власний джазовий авторський доробок. Музика мусить бути прекрасною поживою для душі — це мій головний мистецький принцип. Течії атонального авангарду я особисто не сприймаю.

Окрім того, що пишу твори, я також допомагаю у менеджерській організації сольних концертів авторської музики у виконанні моєї мами Наталії Налізко, яка дуже часто для цього приїжджає з Києва у Польщу.

Моїм взірцем у фортепіанній музиці є Фридерик Шопен, також люблю магічний фортепіанний стиль Ференца Ліста.

Знаю, що одним із найвідоміших ваших творів є «Еверест». Що спонукало до його написання?

Я присвятив створенню цієї поеми для фортепіано 8 років. Українська прем'єра відбулася на сцені Колонної зали Національної філармонії України 14 травня 2019-го.

Твір мав великий успіх. Він присвячений найвищій вершині світу, і не тільки створює засобами музичної виразності образ самої гори Еверест, а й оспівує героїчний подвиг альпіністів, які йдуть її підкорювати, ризикуючи власними життями. Першою його виконавицею стала моя мама — піаністка Наталія Налізко.

Узимку 2020 року «Еверест» прозвучав (також у маминому виконанні) на благодійному заході у протестантському храмі святої Катерини у Києві. Зібрані кошти передали на придбання подарунків для дітей-сиріт Дарницького інтернату. У молдовському Кишиневі твір виконали на сцені Органної зали у пам'ять про видатного українського митця Віталія Сечкіна (1927-1988). Уродженець Харкова, він був піаністом-віртуозом, професором у Київській консерваторії та викладачем моєї мами. Сьогодні «Еверест» разом із іншими моїми творами звучить у Польщі (Катовиці, Битом, Живець тощо).

Цікаво, чим відрізняється життя композитора в Україні і в Польщі?

Загалом життя митця — це постійне емоційне напруження та велика духовна віддача. В Україні бути композитором непросто. Молодому авторові, яким би геніальним він не був, треба мати великі гроші, аби вперше у житті зняти в оренду концертний зал для дебютного концерту. І це тільки початок. Безумовно, державна підтримка є, але її недостатньо.

У Польщі дещо інакше... Я це добре бачу. Я часто говорю, що якби всі українські музиканти повернулися додому — тут не відкрився би жоден оперний театр. Найкращі виконавці у Польщі — це часто українці. Тут добре розвинена система державної підтримки.

Чи тут на класичну музику ходить більше глядачів, чи відчували ви якісь відмінності у порівнянні з Україною?

Скажу так: мерії польських міст змагаються між собою в тому, хто організує більше безкоштовних концертів класичної музики для пересічних містян. Це прекрасно! В Україні, на жаль, цього немає. Тож високе мистецтво відкрите для тих, хто має змогу заплатити. А не кожному фінансовий стан дає можливість це зробити.

Окрім того, мені дуже подобається польська традиція благодійних концертів, і я був би щасливий, якби Україна перейняла цей звичай.

Які особливості польської і української систем підготовки музикантів?

Вони практично однакові, адже створені ще за часів соціалізму. Є мережа бюджетних дитячих музичних шкіл та ліцеїв із безкоштовним навчанням для талановитих дітей. Вищі навчальні заклади в обох країнах пропонують освіту як за державним замовленням, так і за контрактом. Тут відмінності між Україною та Польщею немає. Різниця є в оплаті праці українських музичних педагогів та їхніх польських колег.

Спілкуючись із українськими вчителями, зокрема з Світланою Дуткою — прекрасною викладачкою музичної школи у селищі Перегінське Івано-Франківської області — я захоплююсь її ентузіазмом і любов'ю до дітей. Так, пані Світлана і в сніг, і в дощ іде до своїх маленьких акордеоністів. Саме на таких вчителів, а не на грошовому забезпеченні, і тримається музична освіта в Україні.

Відомий композитор Роман Ревакович якось сказав: «Польські музичні установи не виконують українського репертуару, у філармоніях він з'являється вкрай рідко». Чи це дійсно так?

Так, це правда. Справа у тім, що держава тут підтримує передусім своїх громадян. Це правильно, якщо не хочеш, аби вони поїхали світ за очі. Окрім того, аби займати певну позицію у Польщі, треба мати власне житло, прописку, пакет документів, прекрасно знати історію, культуру, мову. Інакше ти будеш чужим. У цьому сенсі мені пощастило, бо я маю польське походження. Окрім того, я пишу вірші польською мовою. Моя аудиторія — це передусім інтелігенція середнього і старшого віку.

Чи спілкуєтесь ви тут з українцями?

Нечасто, але декілька знайомих маю.

Над чим зараз працюєте?

На травень цього року у мене запланована серія концертів авторської музики у Верхній Сілезії. Я продовжую створювати нові твори — натхнення, Слава Богу, не полишає мене.

Максим СТРИХАР

Фото з архіву Максима Петренка

Розмова була записана до початку повномасштабної війни в Україні

КУЛЬТУРА**Шевченківські концерти**

У Кентшині та Лідбарку-Вармінському на півночі Польщі 26 березня відбулися Шевченківські концерти.

Творчість Кобзаря представили: гурт «Журавка», учні з українських шкіл у Гурові-Ілавсько-му та Бартошицях (колектив «Лісова пісня»), а також лірник Сергій Петриченко і солістка Марічка Притула із Запоріжжя. Перед виступом у Кентшині вона сказала: «Мій батько нині воює за українську землю. Але я впевнена, що Україна вистойть, і ми обов'язково все зруйноване відбудуємо». Окрім двох її творів, публіка мала нагоду побачити словесно-музичний виступ «Розрита

молила», почути Шевченкові «Думи мої, думи мої», «Тополю», «На високій дуже кручі» та багато інших.

В обох містах на сценах прозвучала різка критика агресії росії проти України. Виступаючи від імені організаторів, голова Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі Степан Мігус наголосив, що війна триває від 2014 року, і досі була можливість протидіяти Москві, яка є головним варваром Європи і світу. Але ані НАТО, ані європейські структури цього не зробили. «Європа не зуміла зупинити геноцид проти українського народу, який нині триває кожного дня і кожної хвилини», — підкреслив Степан Мігус.

Дипломатія — це не та мова, якою слід розмовляти з агресором. У цьому переконаний бургомістр Кентшина Ришард Недзюлка. Кентшинський староста Міхал Кохановський, своєю чер-

гою, посилаючись на Кобзаревий вірш «Полякам», заявив, що лише діючи спільно, Польща та Україна можуть досягти успіхів.

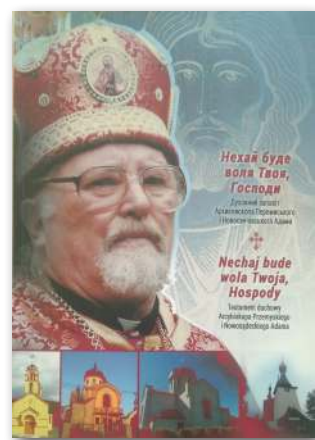
У Лідбарку-Вармінському владику Аркадій Трохановський, вітаючись із публікою, сказав, що концерт, який відбувається у той час, коли в Україні падають бомби й гинуть люди, є своєрідною молитвою. Він підкреслив також, що хто не шанує заповідь «не вбивай», той не може вважати себе людиною та християнином. «Проявом нашого бажання добра для України є наша тут присутність. Тарас Шевченко вчив любити українське слово. Сьогодні ми повинні дорожити нашою мовою і повернути їй належне місце у світі», — наголосив владику Аркадій Трохановський. Він додав, що хвиля підтримки України — це вияв християнського розуміння іншої людини та її страждань. Ієрарх подякував українцям та полякам за жертвенність і відкритість.

До гостей звернувся також віцемаршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Мирон Сич. Він підкреслив: увесь демократичний світ вірив, що дипломатичними заходами вдасться зупинити імперські зазіхання владимира путіна. «Цього не сталося. Тепер ми всі будемо пам'ятати 24 лютого, коли росія розпочала велику війну», — сказав Мирон Сич. Дякуючи усім, зокрема бургомістру Лідбарку-Вармінського Яцекові Вісньовському та старості Іванові Хархаю за різні форми підтримки, віцемаршалок зауважив, що в регіоні, за офіційною статистикою, перебуває вже 5 тисяч біженців, а ще 10 тисяч прийняли місцеві родини. ■

Григорій СПОДАРИК

Фото з Кентшина — автора статті

Владико, Лемківщина тужить за вами

В історії української нацменшини у Польщі є визначні особистості, які своїми життями залишилися у пам'яті громади як духовні провідники. Такою людиною є перемиський та новосанцівський архієпископ Польської автокефальної православної церкви Адам (Дубець).

Про цього видатного духівника, сина лемківської землі Українське товариство видало скромну публікацію, яка, однак, не може залишитися без відгуку та згадки задля пам'яті не лише на Лемківщині. Редактором-упорядником двомовного (польсько-українського) видання є Григорій Купріянович. Він також використав свої приватні фотографії владика Адама.

Книжка має багатозначний заголовок: «Нехай буде воля Твоя, Господи. Духовний заповіт архієпископа перемиського і новосанцівського Адама». Молодому поколінню особливо варто пам'ятати сьогодні про цей заповіт владика.

Його рідне село Флоринка розташоване неподалік відомого курортного міста Криниця. Олександр Дубець народився там 14 серпня 1926 року. Він виростав у віруючій родині, вдома відбувалися православні богослужіння. Під час II Світової війни родина Дубців зазнала горя: німецьке гестапо заарештувало його батька Василя та запроторило у концтабір Аушвіц. А невдовзі після цього, у 1947 році, родину Дубців, як і інших мешканців рідних земель, вигнали з домівки під час акції «Вісла». Починати життя заново їм довелося на Нижній Сілезії у селі Михалів.

Владика Адам у своїх спогадах так пише про життєвий вибір стати священником: «Після смерті Мама (...) мене із засланням вже нічого не пов'язувало. Я свідомо вирішив присвятити своє життя Богові і рідному народові, бо усвідомлював, що в наших обставинах тільки священник може бути придатний для знедолених людей».

Читаю книжки варто уважно прослідкувати життєвий та духовний шлях владика, зокрема його заслуги для громади та православної церкви у Підкарпатському регіоні.

Тіло архієпископа Адама після його смерті 24 липня 2016 року поховали у підвалі церкви у Криниці.

У своєму заповіті, який цитує Григорій Купріянович, він писав: «Дякую Богові і за те, що дозволив мені ближче пізнати історію і культуру великої Батьківщини. Україна сьогодні переживає часи важкого випробування. Дуже болить серце за український народ, особливо за невинних людей, котрі стали жертвами тероризму».

Як актуальні ваші слова сьогодні, у вогненний час в Україні, Владико! ■

Орест ЛОПАТА

ПОДІЇ**Відомий японський архітектор: кожен має право на приватність**

Сігеру Бан — видатний архітектор з Японії — запроєктував житловий простір для українських втікачів від війни. Він приїхав до Холма, де всередині березня влада міста відкрила новий пункт прийому для біженців.

Це місце повністю обладнане для проживання двох тисяч осіб. Всі «кімнатки» відділені одна від одної — це переважно простір для чотирьох, інколи двох осіб, між якими — тканина. Крім них — душові, кухня, дитяча кімната і таке інше.

«Я робив раніше подібні проекти після катастроф у Японії, в Італії, після землетрусів, цунамі. І коли побачив фото з місць, де перебувають українські біженці, то було видно, що в них взагалі немає приватного простору. Тоді я поговорив зі своїм студентами, і вони

швидко все організували (мова про можливість реалізувати проект, — ред.), — розповідає архітектор.

Приватність — це одне з основних людських прав — переконаний він.

«Тому це дуже важливо — дати їм кожній сім'ї, кожній людині, — додає японець. — Я трохи розчарований, бо планував приїхати і допомагати робити ці конструкції, але коли прилетів, то побачив, що все вже зроблено. Так швидко!». У конструкціях використані картонні трубки та цупкий матеріал.

Він би хотів продовжити свою роботу і запроєктувати місця для більшої кількості людей.

«Покращити життєві умови кожного — це моя, як архітектора, відповідальність», — зазначає.

Сігеру Бан — лауреат Прітцкерівської премії за 2014 рік. Ця нагорода — відповідник Нобелівської премії, але у архітектурі. У своїх роботах розробник часто використовує дешеві матеріали: папір, бамбук, тканину. Відомий також тим, що проектує житло для людей, які залишилися без даху над головою. ■

Христина ЗАНИК

Фото — авторки статті

Редакція газети «Наше слово» вітає
відомого історика, активного громадського діяча,
дослідника життя воїнів Української Народної Республіки

доктора ОЛЕКСАНДРА КОЛЯНЧУКА

з 90-річним ювілеєм.

Захоплюємось Вашою роботою, дякуємо за Ваші відданість та завзяття.

Бажаємо міцного здоров'я та натхнення
й далі займатися улюбленою справою.

Шановний ювіляре, пане докторе Олександр Колянчуку!

З нагоди Вашого 90-річчя ми, колежанки й колеги з Українського історичного товариства у Польщі, бажаємо Вам, наш друже, здоров'я, щастя, довгих років життя та наполегливості у дослідженні історії українців у Польщі.

Ваша наукова діяльність була і є натхненням для нас усіх у поверненні українцям їхньої історичної пам'яті. Ваші, шановний Олександр, праці про долі воїнів Української Народної Республіки стали незмінним елементом здобутків української історіографії та є основою для реалізації проєкту «Живі у нашій пам'яті – віртуальний український некрополь у Польщі».

Ми пишаємось, друже Олександр, що Ви стали одним із засновників нашого товариства та залишаєтеся його активним членом.

Многая літа, Друже!

проф. Роман Дрозд – голова УІТУП, Аліна Баціць, д-р Вітольд Бобрик, Адам Вевюрка, д-р габ. Роман Висоцький, проф. Ігор Галагіда, д-р габ. Богдан Гальчак, д-р Маріуш Гумецький, д-р Рафал Дидич, проф. Ростислав Жерелик, д-р Оля Кіх-Маслей, д-р Марко Козубель, д-р Ростислав Крамар, д-р Ігор Ксенич, д-р Григорій Купріянович, Олександр Маслей, проф. Марко Мельник, Юрій Рейт, д-р Єва Рибалт, д-р габ. Ярослав Сирник, д-р диякон Петро Сівицький, Мирослав Скірка, Петро Тима, д-р єпископ Аркадій Трохановський.

Варшава, 2 квітня 2022 р.

Ельблонзький відділ
Об'єднання українців у Польщі запрошує на

54-й Дитячий фестиваль української культури,

який відбудеться
21-22 травня 2022 року
в залі театру ім. Олександра Севрука в Ельблонзі
(вул. Театральна 11).

Заявки про участь дітей слід надсилати до 30.04.2022 р.
на електронну пошту – mirek.prytula@wp.pl
У заяві слід подати кількість дітей та прізвище вихователя, а також e-mail та номер телефону.
Час виступу кожної групи – не більше 10-15 хв. Організатори залишають за собою право до скорочення програми. Також забезпечують нічліги і харчування.
Приїзд – за власні кошти.
Додаткова інформація – за телефонами:
602-644-779 (Іванка Шмигельська),
605-295-005 (Мирослав Питула).

Організатори

Підтримай Комплекс загальноосвітніх шкіл ім. Маркіяна Шашкевича у Перемишлі

Саме до нас у першу чергу потрапляють українські діти, які втекли від війни. Протягом двох останніх тижнів у нас з'явилося на 100% більше учнів. Просимо про підтримку і небайдужість!

ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH Nr 2 – 99890
KRS 0000207472

Шановні Читачі!

Надсилаючи оголошення, просимо подавати своє ім'я, прізвище, повну адресу, телефон та дату бажаного друку оголошення. Оголошення без таких даних не будуть прийматися до друку.

Редакція «Наше слово»

Chcesz pomóc Ukrainie, a nie wiesz jak?

Ваші знайомі питають, як можна допомогти Україні зараз? Ми зібрали кілька інституцій і організацій, які варто підтримати. Подаємо польською мовою, щоб ви могли показати їх друзям-полякам.

Związek Ukraińców w Polsce (ukraincy.org.pl) zbiera pomoc finansową na rzecz Ukrainy oraz pomoc uchodźcom wojennym z Ukrainy. Nie zbieramy innej pomocy humanitarnej (odzież, pożywienie, środki medyczne).

Pomóż Ukrainie wpłacając darowiznę na wydzielony rachunek bankowy:

Związek Ukraińców w Polsce Zarząd Główny, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto PLN: **PL 91 1160 2202 0000 0005 1892 0357**

Konto EURO: **PL 03 1160 2202 0000 0005 1909 3922**

Konto USD: **PL 56 1160 2202 0000 0005 1909 4617**

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. Stanisława Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Z dopiskiem **Pomoc Ukrainie!**

Ścisłe współpracujemy z Ukraińskim Domem w Warszawie: ukrainskidom.pl.

Na tej stronie można: ► zgłosić realną pomoc uchodźcom ► zgłosić swój udział jako wolontariusz ► przekazać pieniądze na pomoc Ukrainie lub uchodźcom

Ukraiński Dom: całodobowa gorąca linia +48 727 805 764

Darowizny można dokonać w formie przelewu na podany nr konta:

Fundacja „Nasz Wybór” ul. Zamenhofa 1, 00-153 Warszawa

PL 39 1440 1387 0000 0000 1295 6509 Swift: BPKOPLPW

#RAZEM_POMÓŻMY_UKRAINIE – Szczeciński oddział Związku Ukraińców w Polsce prowadzi zbiórkę i apeluje o wsparcie do wszystkich chętnych osób.

Nr konta: **20 1090 1492 0000 0001 4312 2731** z dopiskiem „dla rannych” lub „dla dzieci”.

Komitet Społeczny „Razem z Ukrainą”, ul. Leśna 1, 11-200 Bartoszyce

Nr rachunku **35 2030 0045 1110 0000 0338 2350**

Narodowy Bank Ukrainy zdecydował o otwarciu specjalnego konta do zbierania funduszy na wsparcie Sił Zbrojnych. Decyzja ta została podjęta w związku z wprowadzeniem w Ukrainie stanu wojennego i zbrojną agresją Federacji Rosyjskiej.

Szczegóły oficjalnego konta specjalnego **UA843000010000000047330992708:**

Konto jest wielowalutowe.

EUR euro:

SWIFT Code NBU: NBUA UA UX, DEUTSCHE BUNDESBANK, Frankfurt

SWIFT Code: MARKDEFF, Account: 5040040066, IBAN DE05504000005040040066

Wilhelm-Epsteinn-Str. 14, 60431 Frankfurt Am Main, Germany

Numer konta: **UA843000010000000047330992708**

dolary amerykańskie USD:

SWIFT Code NBU: NBUA UA UX, JP MORGAN CHASE BANK, New York

SWIFT Code: CHASUS33, Account: 400807238 383 Madison Avenue, New York, NY 10179, USA

Numer konta: **UA843000010000000047330992708**

funt brytyjskie GBP:

SWIFT Code NBU: NBUA UA UX, Bank of England, London, SWIFT Code: BKENGB2L, Account: 40000982

Threadneedle Street, London EC2R 8AH, UK

Numer konta: **UA843000010000000047330992708**

Come back alive. Organizacja w Ukrainie, która współpracuje bezpośrednio z dowództwem i personelem jednostek wojskowych, kupuje kamery termowizyjne na podczerwień, gogle noktowizyjne, opatrunki hemostatyczne itp.

IBAN Code (Euro) **UA093052990000026004025029786**

IBAN Code (US Dollars) **UA173052990000026009035028620**

JSC CB „PRIVATBANK”, 1D HRUSHEVSKOHO STR., KYIV, 01001, UKRAINE

Bank SWIFT-Code PBANUA2X

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szczerbak (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, prenumerata, reklama – Lesia Korostatewycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa,
tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: <http://ukraincy.org.pl>

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2300 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie

www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

